

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра інформаційно-комунікаційних технологій
та методики викладання інформатики

ПРОПЕДЕВТИЧНА І ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКИ:

**методичні рекомендації
для студентів
спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика)**

УДК 371

ПАВЛОВА Н. С. ПРОПЕДЕВТИЧНА І ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКИ: методичні рекомендації для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика): Рівне, РДГУ. 2024. 70 с.

Рецензенти:

Юзик Ольга Протасівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Крутова Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання і змісту освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Рекомендовано до друку навчально-методичною комісією факультету математики та інформатики (протокол №2 від «28» лютого 2024 р.)

Рекомендовано до друку вченою радою РДГУ (протокол №3 від «28» березня 2024 р.)

Навчально-методичне видання розроблено з метою забезпечення студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Інформатика)» методичними рекомендаціями щодо проходження практики як невід'ємної компоненти професійної підготовки у ЗВО. Розкрито мету, завдання, зміст пропедевтичної і виробничої практики у закладах загальної середньої освіти, сформульовано вимоги до оформлення звітної документації, описано критерії оцінювання результатів, а також наведено окремі методичні матеріали, які стануть у нагоді студентам під час виконання професійних обов'язків вчителя інформатики.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ.....	7
1.1. Мета, завдання, функції та принципи практики.....	7
1.2. Практика як компонента ОПП «Середня освіта (Інформатика)».....	11
1.3. Основні обов'язки учасників практики.....	12
1.4. Окремі питання організації практики.....	15
1.5. Бази практики.....	17
1.6. Звітна документація	17
1.7. Оцінювання результатів практики.....	18
РОЗДІЛ 2. НАВЧАЛЬНА (ПРОПЕДЕВТИЧНА) ПРАКТИКА: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	21
2.1. Мета і завдання навчальної (пропедевтичної) практики...	19
2.2. Пропедевтична практика: компетентності, результати навчання.....	23
2.3. Завдання і зміст пропедевтичної практики.....	26
2.4. Орієнтовне планування навчальної практики.....	26
2.5. Звітна документація та її оцінювання.....	32
РОЗДІЛ 3. ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	36
3.1. Мета, завдання виробничої (педагогічної) практики.....	36
3.2. Педагогічна практика: компетентності, результати навчання.....	37
3.3. Завдання і зміст педагогічної практики.....	41
3.4. Орієнтовний план проходження виробничої практики.....	44
3.5. Звітна документація та її оцінювання.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	54
Додаток А Практика: окремі аспекти її реалізації	54
Додаток Б Практика у спектрі міждисциплінарних відношень	58
Додаток В Зразок титульної сторінки звітної документації	61
Додаток Г Зразок оформлення звіту	62
Додаток Д Зразок оформлення характеристики	64
Додаток Е Зразок записів у щоденнику практики	66
Додаток Ж Професійні вміння вчителя інформатики	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗВО	заклад вищої освіти
ЗЗСО	заклад загальної середньої освіти
ІКТ	інформаційно-комунікаційні технології
ІКТ та МВІ	інформаційно-комунікаційні технології та методика викладання інформатики
ІНДЗ	індивідуальне науково-дослідне завдання
ІТ	інформаційні технології
ЄКТС	Європейська кредитно-трансферна система
МНІ	методика навчання інформатики
ОПП	освітньо-професійна програма
ПЗ	програмне забезпечення
РДГУ	Рівненський державний гуманітарний університет
ШІ	штучний інтелект
ШКІ	шкільний курс інформатики

ВСТУП

Практика є вагомим складовим елементом ОПП «Середня освіта (Інформатика)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, поєднуючи обізнаність студентів з дисциплін професійного блоку з практичною діяльністю у ЗЗСО. Практика є критерієм істинності знань, здобутих шляхом теоретичного пізнання.

Згідно вказаного вище документа навчальна пропедевтична практика відбувається у п'ятому та у шостому семестрах, а виробнича педагогічна практика – у сьомому та у восьмому семестрах. Це особливі форми навчання і діяльності студентів, що визначені як ефективні умови компетентної підготовки майбутніх учителів інформатики.

Різні види практик дають можливість студентам ознайомитися з реальним освітнім процесом у ЗЗСО, з педагогічною працею вчителя щодо планування і проведення уроків, формування інформаційного освітнього середовища, виконання позакласної і виховної роботи, організації факультативних і гурткових занять тощо.

Інформатика є фундаментальною наукою і тому вивчення дисциплін ОПП має високий ступінь науковості, натомість практика, дозволяє доповнити цю обізнаність методами і прийомами праці вчителя у поєднанні з творчістю та креативністю.

Під час проходження практики студенти націлені на глибоке поєднання теоретичної і практичної підготовки, усвідомлене спостереження за педагогічною діяльністю вчителя, ефективне виконання професійних обов'язків, оволодіння компетентностями. Також практика студентів у цілісному освітньому процесі спрямована на отримання особистого досвіду роботи, виконуючи професійні функції та обов'язки; розвиток здатності налагоджувати і підтримувати комунікацію у професійній спільноті.

Важливою для студентів є психолого-педагогічна підтримка, яка здійснюється за допомогою використання різних форм роботи, наприклад: настановчі і підсумкові конференції; «круглі столи» з вчителями ЗЗСО; консультації; тьюторський супровід; тренінги і спецкурси тощо.

Навчально-методичний посібник містить рекомендації щодо організації практики здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня

освіти, її проведення у ЗЗСО. Також у ньому сформульовано загальні вимоги до оформлення звітної документації, описано критерії оцінювання результатів, наведено зразки методичних матеріалів, які допоможуть студентам цілеспрямовано організувати педагогічну роботу, виконувати професійні обов'язки вчителя інформатики, набувати досвіду праці відповідно до фахом, формувати індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Посібник адресується студентам денної та заочної форм навчання, які здобувають кваліфікацію «вчитель інформатики» відповідно до ОПП «Середня освіта (Інформатика)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

РОЗДІЛ 1. ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1.1 Мета, завдання, функції та принципи практики

Практика у ЗЗСО є ваговою складовою ОПП «Середня освіта (Інформатика)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що націлена на вивчення освітнього процесу на основі безпосередньої участі у ньому практикантів (табл. Б.1). Змістом практики є «не лише привласнення всієї різноманітності засобів педагогічної діяльності», а й «формування індивідуальної самостійної траєкторії становлення особистості кожного студента як професіонала» [1, с. 4].

Як форма навчання, практика забезпечує практичне пізнання закономірностей, принципів та інших особливостей майбутньої праці відповідно до фаху і тому різноаспектно представлена у ЗВО (табл. Б.1). Як зазначають вчені, «тенденція до урізноманітнення видів практик» (навчальна, пропедевтична, психолого-педагогічна, виробнича та ін.) забезпечує безперервність професійної підготовки студентів, розширення обсягу їхніх професійних вмінь, наближення освітнього процесу у ЗВО до реальних умов педагогічної діяльності [14, с. 92]. Водночас, аналіз різних практик уможливує висновок про «доцільність проходження різних за спрямуванням практик упродовж всього періоду навчання», що передбачає її наскрізність на всіх етапах навчання у ЗВО і наближеність до освітнього процесу у ЗЗСО [14, с. 231].

Предметом практики у вказаній вище ОПП є процес організації і реалізації освітнього процесу з інформатики у ЗЗСО, інформатика як навчальний предмет, МНІ.

Завдання практики зумовлені особливостями професійної діяльності вчителів інформатики. Провідними завданнями є:

- поглиблення і закріплення теоретичної обізнаності студентів з метою її компетентного застосування в педагогічній діяльності;
- виховання у студентів прагнення до всебічного розвитку;
- створення умов для професійної адаптації студентів, залучення їх до спілкування і діяльності в професійних колективах;

- ознайомлення студентів із специфікою діяльності сучасних ЗЗСО, у тому числі кабінетів інформатики;
- формування у студентів умінь, необхідних для виконання професійних обов'язків шляхом їх застосування у реальній практичній площині;
- розвиток у студентів творчого, дослідницького підходу до виконання педагогічної діяльності;
- розвиток у практикантів вміння здійснювати виховну роботу, у тому числі на базі вивчення інформатики як навчального предмета;
- набуття студентами здатності здійснювати наукові дослідження з використанням методів і методик педагогічних досліджень;
- формування у студентів вмінь здійснювати самоконтроль, самоаналіз і об'єктивну самооцінку власної навчальної і педагогічної діяльності та праці вчителів і однокласників-практикантів.

Результатом практики як і процесу професійної підготовки майбутніх фахівців загалом є професійні знання, вміння, навички, що забезпечують їх підготовленість до здійснення професійної діяльності. Важливим на цьому етапі є розвиток «м'яких» навичок (*soft skills*) педагога – сукупності професійних й особистих якостей, що зумовлюють успішність професійного розвитку, є супровідними до загальних і професійних компетентностей, важливі з урахуванням специфіки педагогічної діяльності, з-поміж яких – лідерські якості, критичне мислення, здатність працювати в команді, презентаційні навички, аналітичні здібності, навички комунікації, емоційний інтелект, креативність та ін.

У системі професійної підготовки вчителя практика виконує низку важливих *функцій*, зокрема:

- навчальну: актуалізація, поглиблення і застосування теоретичної обізнаності, формування педагогічних умінь і навичок;
- розвивальну: розвиток творчої і пізнавальної активності студентів, їхнього мислення, у тому числі, критичного, професійного;
- комунікативну: налагодження співпраці студента з усіма учасниками освітнього процесу; вироблення навичок роботи у команді, спілкування з представниками різних професій;

- організаторську: планування, проектування, виконання різних видів праці, зокрема у ролі вчителя інформатики, класного керівника;
- виховну: розвиток відповідальності і свідомості, професійної культури і соціальної активності; дотримання інформаційної безпеки, академічної доброчесності.
- діагностичну: визначення готовності до виконання професійних обов'язків і функцій вчителя, здатності аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати;
- прогностичну: усвідомлення результатів діяльності; здійснення самооцінки і самокорекції.

Цінність практики полягає: в усвідомленні студентами потреби оволодіти професійними вміннями і навичками, необхідними для ефективної роботи в ЗЗСО; підвищенні у студентів цікавості до обраної професії, відповідальності до навчання у ЗВО. Також під час практики створюються умови для розвитку творчості, креативності та інших індивідуальних здібностей кожного студента.

Основними умовами ефективної практики є: теоретична обґрунтованість системи підготовки студентів; її навчальний і розвивальний характер; комплексний підхід до визначення завдань, змісту, форм і методів її організації та проведення; забезпечення наступності та системності на різних етапах її проведення.

Питання організації і проведення практики, підбиття її підсумків регламентується низкою нормативно-правових документів з питань організації освітнього процесу, серед яких:

- «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» [13];
- «Положення про організацію освітнього процесу у Рівненському державному гуманітарному університеті» [11];
- «Положення про практики у Рівненському державному гуманітарному університеті» [12];
- ОПП «Середня освіта (Інформатика)» [6].

Наскрізна програма практики є організаційно-методичним документом, що визначає мету, завдання і зміст практики, окреслює етапи її проведення, містить рекомендації щодо видів, форм і методів контролю якості практичної підготовки. Також вона включає програми

всіх видів практик студентів, дає узагальнені відомості про систему практичної підготовки фахівця за спеціальністю. Терміни проходження практики, форма звітності та інші аспекти її організації окреслені навчальним планом спеціальності, індивідуальним планом студента. Тобто, у цих документах систематизовано, сплановано і регламентовано діяльність учасників практики, спираючись на те, що студенти «мають бути обізнані з методикою інформатики, її фундаментальними поняттями і дидактичними принципами та на цій основі розробляти власну методику, добирати і створювати програмно-методичне забезпечення освітнього процесу з ШКІ» [2].

У бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика), які навчаються на факультеті математики та інформатики РДГУ *навчальна пропедевтична практика* відбувається у п'ятому та у шостому семестрах, а *виробнича педагогічна практика* – у сьомому та восьмому семестрах. Кожен вид практики, з одного боку, є «автономним змістово-практичним» компонентом ОПП, з іншого – «взаємообумовленим, оскільки успішне засвоєння знань наступного унеможливується несформованістю результатів навчання на попередньому етапі» [9, с. 38].

Педагогічно доцільна і виважена практика реалізує компетентнісний, особистісно орієнтований, діяльнісний, рефлексивний характер освітнього процесу. Організація практик базується на єдності наступних *принципів*: доступності і посильної складності; послідовності і систематичності; активності і самостійності; зв'язку теорії з практикою; свідомості; індивідуалізації й диференціації; органічної єдності теоретичної і практичної підготовки; урахування в процесі навчання особистих можливостей кожного студента.

Побудовані з урахуванням згаданих вище принципів і підходів, практики формують цілісну професійно зорієнтовану систему навчання студентів. Так, відповідно до положення [13]:

– практика передбачає безперервність і послідовність її проведення з метою формування у студентів відповідних компетентностей, досягнення прогнозованих результатів навчання;

– завданням практики є узагальнення, систематизація та закріплення студентами знань й умінь із певного циклу дисциплін, ознайомлення із специфікою майбутньої спеціальності.

Основними характеристиками практики є: навчальний, діяльнісний і розвивальний характер; комплексність в організації; наступність і системність на усіх її етапах. Ефективне проведення практик залежить від низки факторів, серед яких: теоретико-практична здатність і готовність студентів; доцільне поєднання навчально-практичної діяльності студентів і професійно-орієнтованих дій вчителя.

Практика у ЗЗСО спрямована на пізнання студентами праці вчителя у реальній практичній площині. Загалом, створюються для бакалаврів умови, що максимально наближені до педагогічної діяльності вчителя інформатики, виконання ним професійних обов'язків і функцій. Матеріали, що отримані студентом під час виконання завдань практики, можуть бути використані ним у курсовій чи кваліфікаційній роботі, для підготовки доповідей, тез, статей.

1.2 Практика як компонента ОПП «Середня освіта (Інформатика)»

Студенти, які здобувають кваліфікацію за ОПП «Середня освіта (Інформатика)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [6] у РДГУ мають два види практики: навчальна (пропедевтична) обсягом 6 кредитів та виробнича (педагогічна) – 24 кредити (табл. 1.1). Тривалість кожної форми практики визначається навчальним планом спеціальності, програмою наскрізної практики, що розробляється кафедрою ІКТ та МВІ.

Таблиця 1.1

Аналітичні відомості про практики

Види практик	Семестр	Кількість		
		кредитів	годин	тижнів
навчальна (пропедевтична)	5	3	180	2
	6	3		2
виробнича (педагогічна)	7	12	720	8
	8	12		8

Беручи до уваги цілі і зміст кожного етапу навчання у ЗВО, рівень знань і досвіду студентів передбачається поступове ускладнення завдань

практики (рис. Б.1). Місце практики в професійній підготовці майбутніх учителів інформатики відповідно до ОПП [6] відображено на рис. 1.1.

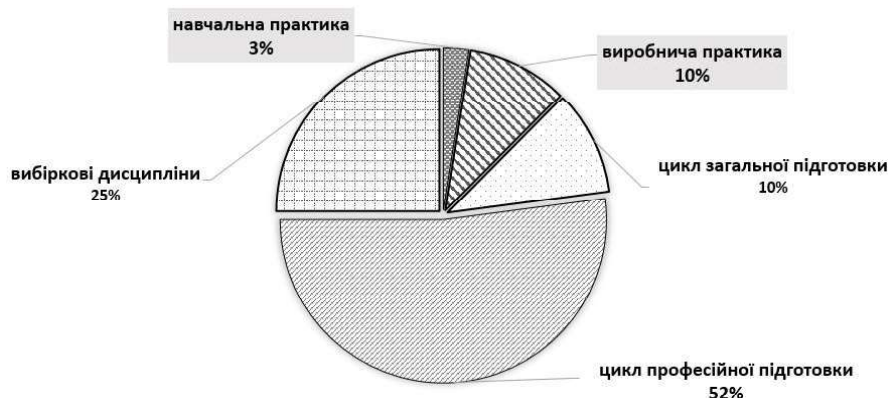

Рис. 1.1 Практика як компонента ОПП «Середня освіта (Інформатика)» [6]

Відповідно до положення [13] практика передбачає безперервність і послідовність її проведення з метою формування у студентів компетентностей, програмних результатів навчання (рис. 1.2).

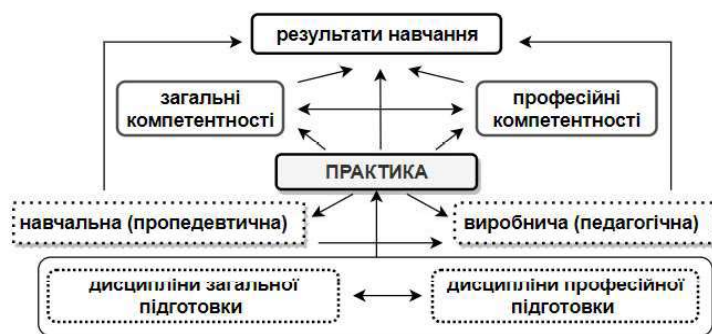

Рис. 1.2. Місце практики в ОПП «Середня освіта (Інформатика)»

1.3 Основні обов'язки учасників практики

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює керівник від кафедри ІКТ та МВІ, який зокрема:

- проводить організаційні заходи перед початком педагогічної практики (опрацьовує угоди із ЗЗСО, розробляє завдання тощо);

- проводить настановчу конференцію, на якій повідомляє про мету і зміст практики, роз'яснює завдання, інструктує студентів з правил техніки безпеки тощо;
- у перший день практики сприяє її організації у ЗЗСО (закріплює студентів за класами, знайомить з вчителями тощо), допомагає студентам скласти індивідуальний план проходження практики;
- контролює виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку у ЗЗСО, консультує у питаннях виконання навчальної, пошуково-дослідної, методичної роботи;
- консультує практикантів під час виконання програми практики, у т. ч., надає методичну допомогу в оформленні документації;
- відвідує (очно/дистанційно), аналізує й оцінює: уроки з інформатики, позакласні і виховні заходи, що розроблені і проведені студентами;
- перевіряє й аналізує звітну документацію, проводить підсумкову конференцію;
- за результатами досягнень студентів складає звіт, доповідає на засіданнях кафедри ІКТ та МВІ, факультету про підсумки практики та інші питання щодо її організації.

Головні обов'язки студента-практиканта полягають у виконанні ним функцій вчителя-предметника і класного керівника у закріпленому класі ЗЗСО. Серед обов'язків:

а) планування, організація, реалізація навчання учнів в освітньому середовищі:

- опрацювання методичних, навчальних та інших видів джерел;
- застосування здобутої у ЗВО обізнаності;
- вивчення календарно-тематичного, поурочного планування вчителя інформатики, процесу електронного документообігу;
- здобуття знань про матеріально-технічне і програмне забезпечення кабінету інформатики;
- організація співпраці з вчителем інформатики, профільними фахівцями ЗЗСО;

- відвідування уроків з різних навчальних предметів з подальшим їх аналізом, моделюванням за різних організаційно-педагогічних умов;
 - проведення уроків інформатики чи окремих його етапів, упроваджуючи інноваційні форми, методи і засоби навчання;
- б) створення інформаційного освітнього середовища з інформатики:*
- розробка навчально-дидактичних матеріалів для різних форм навчання, для учнів з різними індивідуальними можливостями;
 - робота в кабінеті інформатики (опанування програмних засобів загального і спеціального призначення; технологій налагодження, обслуговування й експлуатації комп'ютерної мережі; інструментів підтримки дистанційного навчання);
 - оволодіння уміннями і навичками доцільного застосування ІКТ, цифрових технологій і ПЗ, реалізації алгоритмів розв'язання задач мовами програмування;
- в) забезпечення і підтримка розвитку учнів в освітньому середовищі:*
- вивчення потреб і характеристики учня як представника сучасного покоління;
 - ознайомлення з позакласною і виховною роботою, активна участь у її виконанні з метою всебічного розвитку учнів;
 - планування спільно з вчителем окремих видів індивідуальних і групових форм позакласної роботи, які відповідають віковим особливостям учнів;
 - ознайомлення з гуртковими і факультативними заняттями з інформатики, аспектами їх проведення та активна участь у цьому процесі з метою проведення профорієнтаційних заходів;
 - організація комунікації з учнями, аналіз їх особистого розвитку, здібностей та інтересів, визначення шляхів підвищення їх мотивації до навчання і саморозвитку;
- г) ознайомлення з науково-дослідною роботою вчителів:*
- аналіз методичної, наукової, пошукової, дослідної роботи вчителя;
 - опрацювання документів методичних комісій за предметом спеціалізації, «входження» у професійні спільноти;

- добір методик для вивчення особистості школяра, учнівського колективу;

д) рефлексія та професійний саморозвиток:

- усвідомлення себе в ролі вчителя інформатики, класного керівника;
- аналіз власної готовності та здатності до виконання професійних обов'язків вчителя інформатики;
- swot-аналіз виконаної педагогічної діяльності;
- побудова власної траєкторії професійного розвитку;
- усвідомлення потреби у саморозвитку з метою набуття загальних і професійних компетентностей.

Також до обов'язків студента-практиканта відносять такі дії:

- до початку практики отримати у ЗВО організаційно-методичні матеріали і консультацію щодо їх оформлення;
- своєчасно прибути на місце практики й оформити всі документи;
- дотримуватися трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки і протипожежної безпеки;
- регулярно зустрічатися з керівником практики від кафедри ІКТ та МВІ;
- виконувати завдання у повному обсязі відповідно до програми практики і рекомендацій керівника практики, вчителя, ;
- відповідати за якість виконуваної роботи, дотримуватися академічної доброчесності;
- вчасно і на належному рівні скласти звіт про проходження практики та захистити його у визначений термін.

Студенти-практиканти мають право:

- звертатися до керівників практики РДГУ, адміністрації ЗЗСО з усіх питань, що виникають у процесі проходження практики;
- на свободу педагогічної творчості, креативності;
- користуватися бібліотекою, кабінетами та навчально-методичним забезпеченням, інформаційною та іншою документацією, необхідної для виконання програми практики;
- за попередньою домовленістю відвідувати різні навчальні заняття з метою розширення знань про методичну систему вчителя, ознайомлення з педагогічним досвідом;

- вносити пропозиції щодо удосконалення організації і проведення практики;
- активно брати участь у роботі ЗЗСО (педагогічні ради, методичні об'єднання тощо).

Практика студентів характеризується їхньою свідомістю, активністю і відповідальністю, а з іншого боку – розширенням обсягу і складності виконуваної роботи.

1.4 Окремі питання організації практики

Для проходження практики студенти прикріплюються до одного з класів ЗЗСО, класного керівника та вчителя інформатики.

Поточний контроль за процесом виконання студентом завдань практики здійснюється старостою групи. Керівник практики допомагає студентам скласти індивідуальний план, розробити конспекти уроків, спланувати дослідницьку роботу. Також він відвідує уроки, обговорює та аналізує їх разом із студентом. До таких обговорень може долучитися і вчитель.

Послідовність виконання завдань визначено в індивідуальному плані, який складається у перші дні і містить описи щодо навчальної, методичної, виховної, практичної і дослідницької роботи з урахуванням особливостей навчального предмета на весь термін проходження практики.

Практику орієнтовно можна розподілити на три періоди:

1) *підготовчий* – створення найбільш доцільних умов для ефективного виконання сформованих завдань, розробка індивідуального плану роботи студента-практиканта;

2) *основний* – послідовне виконання студентом-практикантом індивідуального плану роботи;

3) *завершальний* – аналіз виконаних завдань, визначення їх ролі у процесі професійного становлення, оформлення звітної документації (у паперовому та електронному форматах).

Одним із етапів організації педагогічної практики є *настановча конференція*, під час якої студентів: ознайомлюють з наказом ректора ЗВО про проведення практики та її програмою; інформують про завдання, очікувані результати. Також студентам потрібно обговорити

з керівником практики питання щодо оформлення документів, співпраці з вчителями, у тому числі з вчителем інформатики.

Одразу після проходження практики студенти здають *звітну документацію на кафедру ІКТ та МВІ*, презентують результати на підсумковій конференції з метою узагальнення, рефлексії виконаної діяльності. Це звіт, характеристика, щоденник практики, розробки й інші документи, які підтверджують проходження практики.

Працюючи з документами студенти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності («Положення про академічну доброчесність в РДГУ» [10]) що передбачає: самостійне виконання завдань; посилання на джерела у разі використання ідей і тверджень, дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірних відомостей про результати власної навчально-пізнавальної діяльності.

Завершується практика підсумковою конференцією, на якій студенти звітують про виконану роботу, узагальнюють її результати, обмінюються досвідом у формі презентації дидактичних розробок, висловлюють пропозиції щодо покращення процесу навчання у ЗЗСО та організації практики.

1.5 Бази практики

Практика студентів РДГУ проводиться на визначених базах, що забезпечують виконання програми практики. Базами практики є ЗЗСО м. Рівного і Рівненської області з якими завчасно укладено договори за відповідними формами. Це ліцеї, гімназії, які відповідають вимогам програми практик, мають необхідне навчально-методичне, технічне і програмне забезпечення. Також базою практики може бути ЗЗСО за місцем проживання чи працевлаштування практиканта за умови якщо від керівника цього закладу є клопотання (за відповідною формою).

РДГУ сприяє встановленню і зміцненню співпраці із ЗЗСО як базами практики з метою якісної підготовки фахівців спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика). Вирішенню цього питання передують робота кафедри ІКТ та МВІ щодо вивчення можливостей ЗЗСО. Оновлення баз практики ґрунтується на аналізі звітної документації студентів, підсумків практики і сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх учителів інформатики.

1.6 Звітна документація

Одразу по завершенню практики студенти здають на кафедру ІКТ та МВІ звітну документацію. На її підставі приймається рішення про виконання здобувачем освіти програми практики.

Студенти, які навчаються за індивідуальним планом, працюють за фахом і місце роботи яких відповідає вимогам практики, мають подати завчасно (до початку практики) на кафедру характеристику від керівника ЗЗСО і довідку з місця роботи.

Одним з основних документів звітної документації є *звіт про проходження практики*, який оформляється згідно вимог, що визначені програмою практики.

Оформлюється звіт на аркуші паперу формату А4, обсяг – дві-три сторінки, сформовані у текстовому редакторі Microsoft Word. Поля: ліве, праве, верхнє, нижнє – по 2 см. Шрифт тексту – Times New Roman, кегль – 14, абзацний відступ – 1,25, міжрядковий інтервал – 1,5. Документ повинен бути підписаним студентом і вчителем інформатики та завіреним печаткою закладу освіти. У ньому студент узагальнено описує виконану ним роботу. Це, наприклад: перелік уроків, із зазначенням дати і форми їх проведення; опис ПЗ кабінету інформатики, забезпечення учнів необхідним навчально-дидактичними матеріалами; відомості про виховні заходи та гурткову роботу. При складанні звіту студенти керуються програмою практики та іншими нормативними документами, використовують записи у щоденнику практики, рекомендовані джерела (додаток Г).

У звітній документації є також *характеристика* студента, яку укладає вчитель інформатики. Це стислий опис загального і професійного рівня підготовки, професійно значущих особистих рис практиканта (Додаток Д; Додаток Ж).

Іншим документом, з яким працює студент є *щоденник практики*, у якому він записує відомості про виконану діяльність (наприклад, участь у настановчій конференції, вивчення та аналіз документації вчителя, анкетування учнів, розробка конспекту уроку (вказати тему); розробка алгоритмів розв'язування задач). Тобто, студент відображає зміст виконуваної ним роботи з коротким її аналізом (табл. Е.1). Поточні записи у щоденник він зобов'язаний робити у хронологічному порядку

і кожного робочого дня. Записи мають характеризуватися конкретністю, аналітичністю, критичністю, логічністю, систематичністю і завершуватися висновком. На їх основі студенти складають звіт, вчитель формує характеристику. Щоденник практики обов'язково підписується керівником практики.

1.7 Оцінювання результатів практики

Оцінювання результатів практики проводиться на основі звітної документації, у вигляді диференційованого заліку за 100-бальною системою відповідно до шкали оцінювання, що діє в РДГУ. У цій процедурі керівник практики від кафедри спирається на: документи із ЗЗСО; виконане індивідуальне завдання (за наявності); звітну документацію; захист результатів практики на звітній конференції.

З цією метою аналізуються: звіт, розроблені навчально-дидактичні матеріали; оцінки, виставлені вчителем інформатики; самостійність, ініціативність, творчість виконання завдань практики; рефлексія діяльності; термін подання звітної документації. Застосування цих критеріїв практики свідчить, що оцінювання практичних умінь та навичок студентів є конкретним і об'єктивним, що впливає на формування індивідуальної здатності і готовності до майбутньої професійної діяльності.

Оцінка виставляється на підсумковій конференції, вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки студента, враховується спеціальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з іншими оцінками сесії. Загальна оцінка характеризує здатність і готовність студента до майбутньої професійної діяльності, виявляє усвідомлене ставлення до праці за кваліфікацією.

Якщо студент виконав завдання у ЗЗСО і має у характеристиці оцінку «5» (або «4», чи «3»), але не здав на кафедру звітну документацію, то він отримує у підсумку незадовільну оцінку. Якщо студент не виконав програму практики без поважних причин і має у характеристиці оцінку «2», він теж отримує негативну оцінку. Для того, щоб не бути відрахованим із ЗВО, у першій ситуації, студент має можливість підготувати документацію і здати її на кафедру, а у другому – повторно пройти практику і здобути у ЗЗСО позитивну оцінку.

Таблиця 1.2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

За шкалою ECTS	За шкалою РДГУ	Диференційований залік	Залік
A	90-100	5 (відмінно)	зарах
B	82-89	4 (добре)	
C	74-81		
D	64-73	3 (задовільно)	
E	60-63		
FX	35-59 (з можливістю повторної підготовки документації)	2 (незадовільно)	незарах
F	1-34 (з обов'язковим повторним проходженням практики)		

РОЗДІЛ 2. НАВЧАЛЬНА (ПРОПЕДЕВТИЧНА) ПРАКТИКА: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

2.1 Мета і завдання навчальної (пропедевтичної) практики

Пропедевтична практика відбувається у ЗЗСО і сприяє адаптації студентів до виконання професійних доручень вчителя, формує початковий досвід праці за фахом. Сутністю дефініції «*пропедевтика*» (від грецького *propaideo* – навчаю попередньо) окреслюється ціль практики – знайомство студентів із майбутньою професійною діяльністю, обов'язками і функціями вчителя інформатики у ЗЗСО.

Мета пропедевтичної практики – формування загальних і професійних компетентностей, у т. ч. методичної компетентності, шляхом поглиблення і закріплення знань, умінь та навичок, здобутих під час вивчення дисциплін професійного змісту, розширення уявлень про педагогічну діяльність, усвідомлення потреби у всебічному розвитку. Така практика має статус обов'язкової, завершується захистом документації на комісії і оцінюванням у вигляді заліку (п'ятий семестр), диференційованого заліку (шостий семестр). У кожному семестрі практика триває по два тижні.

Основний час практикантів регламентовано спостереженням й аналізом освітнього процесу в закладі, ознайомленням із технічним, програмним забезпеченням кабінету інформатики, навчально-дидактичними матеріалами. Спостерігаючи за роботою вчителів інформатики, у студентів формується обізнаність про організацію освітньої діяльності як тих, хто навчається, так і тих, хто навчає, а навчально-ознайомлювальні умови сприяють вивченню методики навчання на уроках інформатики, аналізу навчально-методичних матеріалів, роботі з програмними засобами, моделюванню комунікації вчителя з учнями.

Така практика є своєрідним мотиваційним чинником до вивчення циклу дисциплін професійного змісту. А також є періодом «професійної адаптації, який дає змогу студентам усвідомити себе майбутніми вчителями» [5, с.18]. Особливістю практики є і те, що студент вперше виступає організатором двох видів діяльності: в ролі вчителя

інформатики і в ролі класного керівника, проектуючи й організовуючи відповідно навчальну і позакласну роботу.

Пропедевтична практика націлена на ознайомлення студентів з окремими аспектами майбутньої праці за фахом, формування здатності застосовувати знання та вміння під час вирішення практичних завдань, розвиток інтересу до педагогічної діяльності та усвідомлення потреби систематично поновлювати свої знання. Підґрунтям ефективного проходження студентами практики є опанування знань з дисциплін інформатичної і психолого-педагогічної галузі (рис. 2.1).

Рис. 2.1 Взаємозв'язки навчальних дисциплін і навчальної практики бакалаврів за ОПП «Середня освіта (Інформатика)» [6]

Зміст практики варто представити такими загальними описами:

1. Вивчення професійних обов'язків і функцій вчителя інформатики, класного керівника; аналіз програм з інформатики, календарно-тематичних і поурочних планів, а також плану виховної роботи.
2. Відвідування уроків з різних навчальних предметів, у т. ч. уроків інформатики, ознайомлення з етапами їх проектування, організації і реалізації, напрямками застосування ІКТ, хмарних інструментів тощо.
3. Аналіз уроків інформатики, акцентування уваги на їх структурі, методах, засобах і прийомах навчання, з метою компетентного, діяльнісного й особистісно-орієнтованого підходів тощо (Додаток А)
4. Ознайомлення з методикою проведення практичних робіт з інформатики, з прийомами мотивації учнів до пізнавальної активності, діагностування їхніх навчальних досягнень тощо.
5. Розробка навчально-дидактичних матеріалів та іншої наочності з метою функціонування безпечного й інклюзивного інформаційного освітнього простору за різними навчальними підручниками [3].
6. Спостереження за позакласною роботою, що виконують класні керівники. Аналіз її змісту, завдань, форм організації тощо.
7. Вивчення гурткової, факультативної роботи, що проводять вчителі інформатики. Аналіз її змісту, завдань, форм організації тощо.

2.2 Пропедевтична практика: компетентності, результати навчання

Навчальна (пропедевтична) практика передбачає формування у студентів загальних і професійних компетентностей, досягнення прогнозованих результатів навчання.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги прав і свободи громадянина, реалізовувати власні права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК2. Здатність до міжособистісної комунікації, спілкування з представниками різних професійних груп, роботи як індивідуально так у команді.

ЗК4. Здатність до особистісного й професійного самовизначення, самореалізації і саморозвитку впродовж життя.

ЗК5. Здатність до виявлення та розв'язання проблем професійного характеру, прийняття ефективних рішень та відповідального ставлення до виконання професійних обов'язків.

ЗК7. Здатність спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово.

Фахові компетентності:

ФК9. Здатність застосовувати психолого-педагогічні знання, знання з інформатики та методики її навчання і суміжних дисциплін щодо моделювання освітнього процесу з інформатики у ЗЗСО.

ФК15. Здатність оцінювати й аналізувати результати навчання здобувачів освіти, створювати умови для самооцінювання та взаємооцінювання навчальних досягнень.

ФК17. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) спираючись на знання з інформатики як фундаментальної науки та як шкільного предмету та на міждисциплінарні знання.

ФК19. Здатність використовувати технічні пристрої, програмні засоби, сервіси і ресурси та інтегрувати їх в освітнє середовище, самостійно опановувати нові інформаційні й комунікаційні технології.

ФК24. Здатність здійснювати моніторинг власної діяльності, визначати умови та ресурси професійного та особистісного розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати чинні нормативно-правові і навчально-методичні документи, що відносяться до професійної діяльності.

ПРН3. Володіти професійною культурою, виважено обирати комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами, спілкуватися з учасниками освітнього процесу на принципах гуманізації й довіри.

ПРН4. Володіти знаннями з інформатики як фундаментальної науки та як навчального предмету, в обсязі, необхідному для досягнення мети та цілей навчання за даною освітньою програмою.

ПРН7. Уміти планувати й організовувати власну професійну діяльність і навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти, сприяти їхній

соціалізації і професійному самовизначенню, особистісному розвитку усіх учасників освітнього процесу.

ПРН9. Використовувати знання психолого-педагогічних теорій, знань з інформатики, методики навчання інформатики та суміжних із ними галузей у власній професійній діяльності.

ПРН10. Уміти проектувати і реалізовувати навчальні/розвивальні проекти здобувачів освіти, використовуючи інформаційні ресурси, комунікаційні технології, цифрові пристрої.

ПРН11. Застосовувати у професійній діяльності дидактичні і методичні засади викладання навчального предмету «Інформатика» у ЗЗСО, розв'язувати професійні задачі з використанням сучасних цифрових пристроїв і технологій, інновацій в освіті.

Згідно ОПП «Середня освіта (Інформатика)» і змісту практики між компетентностями та програмними результатами існує зв'язок (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Зв'язок між компетентностями та результатами навчання

Компетентності	Очікувані результати навчання
Загальні	
ЗК1.	ПРН1. ПРН3.
ЗК2.	ПРН3. ПРН7.
ЗК4.	ПРН4. ПРН7.
ЗК5.	ПРН7. ПРН11.
ЗК7.	ПРН3.
Фахові	
ФК9.	ПРН4. ПРН10.
ФК15.	ПРН9. ПРН11.
ФК17.	ПРН9. ПРН10.
ФК19.	ПРН7. ПРН10. ПРН11.
ФК24.	ПРН9. ПРН7.

2.3 Завдання і зміст пропедевтичної практики

Виконання завдань практики є необхідною умовою оволодіння кваліфікацією. Основні завдання пропедевтичної педагогічної практики:

- знайомство з ЗЗСО, педагогічним колективом, у т. ч. з вчителями інформатики;

- знайомство з учнівським колективом, вивчення його характеристик та інших особливостей;
- формування знань про кабінет інформатики, його матеріально-технічний стан, ПЗ;
- вивчення педагогічного досвіду вчителів з різних предметів;
- ознайомлення з педагогічною діяльністю вчителя інформатики та іншими його обов'язками і функціями у ЗЗСО;
- здобуття досвіду виконання педагогічної діяльності, виконання окремих професійних обов'язків вчителя інформатики;
- надання індивідуальної допомоги з інформатики учням з різним рівнем навченості;
- вивчення плану виховної роботи класного керівника та активна участь у його реалізації;
- вивчення гурткової та факультативної роботи вчителя інформатики;
- вивчення процедури електронного документообігу;
- проведення досліджень, необхідних для виконання дослідницької роботи (ІНДЗ, курсова робота) з МНІ й дотичних дисциплін;
- робота з документами, оформлення їх згідно вимог програми практики; представлення результатів на звітній конференції.

Основний зміст діяльності, форми і терміни її виконання відображено у табл. 2.2

Таблиця 2.2

Планування педагогічної практики студента

Зміст діяльності	Форми виконання діяльності	Термін виконання
ознайомлення із змістом і завданнями практики	участь у настановчій конференції; вивчення програми практики, форм звітності; опрацювання зразків звітної документації; вивчення посадових обов'язків учителя інформатики; складання індивідуального плану (вказати всі види робіт із зазначенням дати проведення);	перший день
ознайомлення із ЗЗСО, інформаційним освітнім	знайомство з ЗЗСО, педагогічним (у т. ч. вчителями інформатики) і учнівським колективами; вивчення документації, що відображає загальні напрямки роботи, правила	другий день

середовищем закладу	внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки та інших розпоряджень адміністрації ЗЗСО; розподіл по класах, прикріплення до вчителя інформатики; налагодження співпраці з вчителями; опрацювання календарно-тематичного плану вчителя інформатики; вивчення інформаційного освітнього середовища ЗЗСО;	
робота у кабінеті інформатики	вивчення матеріально-технічного стану і ПЗ кабінету; аналіз локальної мережі у ЗЗСО; укладання перспективного плану покращення матеріально-технічного стану і ПЗ; аналіз навчально-дидактичного забезпечення уроків;	перший тиждень
ознайомлення з професійною діяльністю вчителя інформатики	моделювання змісту навчання; відвідування уроків з різних навчальних предметів та їх аналіз; відвідування уроків інформатики та їх аналіз; вивчення процедури електронного документообігу вчителя, учня, адміністрації; аналіз педагогічного досвіду вчителів, представленого в професійних спільнотах;	перший тиждень
спостереження психологічно-педагогічного характеру за навчальною діяльністю учнів	ознайомлення з організацією учнівського самоврядування в класі; тестування учнів з метою виявлення обдарованих в інформатичній галузі; вивчення класного колективу (ціннісні орієнтації, інтелектуальний рівень тощо); бесіда з активом класу; конструктивне обговорення пропозицій щодо позаурочної роботи;	перший тиждень
виконання професійних обов'язків вчителя інформатики	розробка конспектів уроків інформатики (у т.ч. практичних), їх аналіз з керівникам практики та вчителем інформатики; надання індивідуальної допомоги учням з різним рівнем навченості; проведення уроку інформатики чи його окремих етапів; рефлексія власної діяльності; вивчення методичної системи вчителів інформатики; проведення досліджень, необхідних для виконання дослідницької роботи (ІНДЗ, курсова робота) з МНІ й дотичних дисциплін;	другий тиждень
ознайомлення з позакласною роботою класного керівника та її	вивчення плану позакласної роботи класного керівника, виховної роботи вчителя інформатики; розробка позакласного заходу, його аналіз з вчителем інформатики і класним керівником; розробка буклету (чи іншого	перший тиждень

виконання	інформаційного продукту), на тему, дотичну до інформатики, наприклад, «Інтернет-простір – правила безпеки»);	
ознайомлення з позашкільною роботою вчителя інформатики, аналіз гурткових і факультативних занять, активна участь у їх роботі	опрацювання документації щодо гурткової роботи вчителя інформатики, факультативів; вивчення планів, завдань, можливостей; відвідування занять; добір відомостей та розробка навчально-дидактичних матеріалів; складання перспективного плану особистого розвитку учня в інформатичній галузі;	другий тиждень
робота з документацією, презентація здобутих результатів	узагальнення результатів та їх обговорення з вчителем інформатики, керівником практики; оформлення звітної документації; моніторинг власної діяльності і визначення потреби, перспективи для всебічного розвитку; участь у підсумковій конференції; участь в груповому проєкті – публікація результатів практики на сайті ЗЗСО, кафедри, факультету.	другий тиждень

Окремі зв'язки між виконуваною студентами діяльністю, компетентностями та очікуваними результатами проходження практики відображено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Зв'язки між діяльністю студентів, компетентностями та результатами практики

Зміст діяльності	Компетентності	Очікувані результати навчання
ознайомлення із змістом і завданнями практики	ЗК1. ЗК5. ФК24.	ПРН1. ПРН3. ПРН7. ПРН11. ПРН9.
ознайомлення із ЗЗСО, інформаційним освітнім середовищем закладу	ЗК2. ФК15.	ПРН3. ПРН7. ПРН9. ПРН11.
робота у кабінеті інформатики	ФК17. ФК19.	ПРН9. ПРН10. ПРН7. ПРН11
аналіз професійної діяльності вчителя інформатики	ЗК4. ЗК5. ФК9.	ПРН4. ПРН7. ПРН11. ПРН10.
спостереження психологічно-педагогічного характеру за навчальною діяльністю учнів	ЗК2. ФК15.	ПРН3. ПРН7. ПРН9. ПРН11.
виконання професійних обов'язків вчителя інформатики	ФК9. ФК15. ФК17.	ПРН4. ПРН10. ПРН9. ПРН11

ознайомлення з позакласною роботою класного керівника та її виконання	ЗК4. ЗК 7	ПРН3. ПРН4. ПРН7.
ознайомлення з позашкільною роботою вчителя інформатики аналіз гурткових і факультативних занять, активна участь у їх роботі	ЗК5. ФК17	ПРН7. ПРН11. ПРН9. ПРН10.
робота з документацією, презентація здобутих результатів	ЗК7. ЗК4. ФК24	ПРН3. ПРН4. ПРН7. ПРН9.

2.4 Орієнтовне планування навчальної практики

Під час практики студенти повинні сформувати уявлення про організацію освітнього процесу у ЗЗСО та навчання інформатики у 5-9 класах за різними навчальними програмами (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Орієнтири планування навчальної практики

Назва видів роботи і завдань практики	Кількість годин	
	5-й сем.	6-й сем.
Ознайомлення із метою і завданнями практики та із закладом освіти		
участь у настановчій конференції; знайомство з програмою практики, формами звітності;	2	2
опрацювання зразків оформлення звітної документації; складання індивідуального плану проходження практики;	3	2
знайомство з педагогічним і учнівським колективами;	1	1
вивчення документації, що відображає загальні напрямки роботи, правила внутрішнього розпорядку, техніки безпеки та інших розпоряджень адміністрації ЗЗСО;	1	1
опрацювання календарно-тематичного і поурочного плану з інформатики за різними навчальними програмами;	3	3
разом	10	9
Робота у кабінеті інформатики		
вивчення матеріально-технічного стану і ПЗ кабінету інформатики; аналіз локальної мережі у ЗЗСО;	2	1
укладання перспективного плану покращення матеріально-технічного стану і ПЗ кабінету інформатики;	1	2
аналіз навчально-дидактичного забезпечення;	2	3
разом	5	6
Психолого-педагогічний аналіз професійної діяльності вчителя		
відвідування, аналіз уроків з різних навчальних предметів; вивчення інформаційного освітнього середовища;	5	5
вивчення процедури електронного документообігу вчителя, учня, адміністрації;	2	1
відвідування уроків інформатики та аналіз навчальної	8	6

діяльності учнів, професійних дій вчителя;		
аналіз педагогічного досвіду вчителів інформатики, представленого в професійних спільнотах;	5	6
разом	20	18
Психолого-педагогічна характеристика учнівського колективу		
вивчення класного колективу (ціннісні орієнтації тощо); бесіда з активом класу; обговорення учнівських пропозицій щодо навчальної, позаурочної роботи; проведення за дорученням класного керівника поточної організаційно-педагогічної роботи у класі;	3	2
тестування учнів, у т. ч. з метою виявлення обдарованих в інформатичній галузі;	2	2
разом	5	4
Виконання професійних обов'язків вчителя інформатики		
розробка конспектів уроків інформатики (у т. ч. практичних); їх аналіз з керівникам практики та вчителем інформатики;	12	11
надання індивідуальної допомоги учням (додаткові заняття);	2	2
проведення уроків (окремих етапів уроку) інформатики;	5	10
рефлексія власної діяльності;	4	3
проведення досліджень, необхідних для виконання дослідницької роботи (ІНДЗ, курсова робота) з МНІ й дотичних дисциплін;	2	3
разом	25	29
Ознайомлення з позакласною, позашкільною роботою вчителя та її виконання		
вивчення плану позакласної роботи класного керівника;	2	2
вивчення позашкільної роботи, гурткових і факультативних занять вчителя інформатики;	3	2
розробка позакласного заходу, його аналіз з вчителем та класним керівником;	5	3
проведення віртуальної екскурсії та інших позакласних заходів, форм виховної роботи, дотичних до інформатичної галузі;	5	2
розробка буклету (чи іншого інформаційного продукту), на тему, дотичну до інформатики, наприклад, «Інтернет-простір – правила безпеки» (чи інша тема за пропозицією вчителя, класного керівника);	-	6
разом	15	15
Робота з документацією, презентація здобутих результатів		
узагальнення результатів практики; обговорення підсумків з вчителем інформатики, керівниками практики;	2	2

підготовка та оформлення звітної документації;	2	2
рефлексія власної діяльності, перспективи всебічного розвитку; аналіз труднощів, з якими зіштовхнувся студент на практиці;	1	1
участь у підсумковій конференції; презентація результатів;	2	2
участь в груповому проєкті – публікація на сайті ЗЗСО, кафедри, факультету.	3	2
разом	10	9
Разом за семестр	90	90

2.5 Звітна документація та її оцінювання

Про виконання завдань практики студент звітує на кафедрі ІКТ та МВІ, подаючи папку із документацією і презентуючи результати на підсумковій конференції. Критерії оцінювання результатів розміщені у табл. 1.2, табл. 2.5. Звітна документація містить:

- 1) титульний листок (Додаток В);
- 2) щоденник практики і журнал обліку, підписані вчителем інформатики, керівником ЗЗСО (Додаток Е);
- 3) звіт студента про виконану діяльність, завірений власним підписом і підписом вчителя інформатики (Додаток Г);
- 4) конспект уроку інформатики;
- 5) розроблені навчально-дидактичні матеріали;
- 6) аналіз двох відвіданих уроків інформатики;
- 7) розробку заходу з позакласної роботи;
- 8) характеристику студента, укладену вчителем інформатики (Додаток Д).

Таблиця 2.5

Розподіл балів, які отримують студенти

Компоненти, що оцінюються	Бали
звіт	15
характеристика («3»-5 балів; «4»-10 балів; «5»-15 балів)	15
щоденник практики та журнал обліку	10
розробка конспектів уроків	15
розробка навчально-дидактичних матеріалів	10
аналіз двох відвіданих уроків інформатики	15
розробки заходу з позакласної роботи	5
вчасно здана на кафедру документація	5
презентація результатів на підсумковій конференції	10
Разом	100

ВІДМІННО (90-100; А)

Студент виконав окреслені програмою практики завдання у повному обсязі. Впевнено демонстрував знання дисциплін професійного блоку, застосовував їх у практичних ситуаціях, зокрема під час аналізу уроків інформатики, вивчення позакласної роботи класного керівника. Будував комунікацію з учнями і вчителями, проявляючи гнучкість та ініціативність. Самостійно розробляв конспекти уроків, навчально-дидактичні матеріали. Демонстрував готовність здобувати нові знання і вміння, зацікавленість педагогічною професією.

Під час практики відповідально ставився до своїх професійних дій, аналізував та коригував їх. Проводив виховну роботу з учнями, звертаючи увагу на їх всебічний розвиток, підвищення інтересу до вивчення інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру у встановлений термін, оформив її згідно вимог. Щоденник практики містить записи про виконання програми та індивідуальних завдань. Проаналізовано проведені вчителем інформатики уроки, розроблено конспекти різних типів уроків з інформатики та навчально-дидактичні матеріали до них.

Студент творчо представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали, обґрунтував актуальність підготовленого заходу з позакласної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «відмінно».

ДОБРЕ (82-89; В)

Студент виконав окреслені програмою практики завдання правильно, але допусти огріхи. Демонстрував знання дисциплін професійного блоку, вміння їх застосовувати у практичних ситуаціях, зокрема під час аналізу уроків, вивчення позакласної роботи класного керівника. Будував комунікацію з учнями і вчителями, проявляючи гнучкість та ініціативність. Розроблені конспекти уроків, навчально-дидактичні матеріали містять незначні помилки. Демонстрував готовність здобувати знання і вміння, зацікавленість педагогічною професією. Відповідально ставився до своїх професійних дій, аналізував і коригував їх, спираючись на підказки вчителя. Проводив виховну

роботу з учнями, ситуативно розвиваючи у них інтерес до вивчення інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру у встановлений термін, оформив її згідно вимог. Щоденник містить неповні записи про виконання програми практики, індивідуальних завдань. Проаналізовано проведені вчителем інформатики уроки, розроблено конспекти різних типів уроків з інформатики.

Студент представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали, описав підготовлений захід з позакласної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «добре» (або «відмінно»).

ДОБРЕ (74-81; C)

Студент виконав завдання практики не в повному обсязі. Демонстрував знання з дисциплін професійного блоку, застосовував їх у практичних ситуаціях невпевнено, допускаючи окремі помилки. Не був ініціативним у встановленні комунікації з учнями і вчителями. За підказками вчителя розробляв конспекти уроків, навчально-дидактичні матеріали. В окремих ситуаціях демонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями й навичками, зацікавленість педагогічною професією. У професійних діях допускав помилки, аналізував та коригував їх. Проводив виховну роботу з учнями, не звертаючи увагу на їх розвиток у них інтересу до вивчення інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру у встановлений термін, оформив її з окремими огріхами. Щоденник практики містить стислі записи про виконання програми, індивідуальних завдань. З помилками проаналізовано проведені вчителем інформатики уроки, розроблено конспекти уроків з інформатики.

Студент представив на підсумковій конференції зразки розроблених під час практики навчально-дидактичних матеріалів, сценарій заходу з позакласної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «добре».

ЗАДОВІЛЬНО (64-73; D)

Студент виконав завдання практики не в повному обсязі.

Невпевнено демонстрував знання з дисциплін професійного блоку, застосовуючи їх у стандартних ситуаціях. Не був ініціативний у встановленні комунікації з учнями і вчителями. За інструкціями вчителя розробляв конспекти уроків. В окремих педагогічних ситуаціях проявляв прагнення оволодіти професійними знаннями, зацікавленість педагогічною професією. Під час практики не завжди відповідально ставився до своїх дій і відповідно не аналізував та не коригував їх. Ситуативно проводив виховну роботу з учнями, не звертаючи увагу на підвищення у них інтересу до вивчення інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру у встановлений термін, оформив її з помилками. Щоденник практики містить не повні записи про виконання програми, індивідуальних завдань. окремі з яких оформлено з помилками. З грубими помилками проаналізовано проведені вчителем інформатики уроки, розроблено конспекти уроків з інформатики.

Студент представив на підсумковій конференції окремі зразки розроблених під час практики навчально-дидактичних матеріалів. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «задовільно».

НЕЗАДОВІЛЬНО (35-59 (з можливістю повторного складання); FX)

Студент виконав завдання практики не в повному обсязі. Демонстрував поодинокі знання з дисциплін професійного блоку, репродуктивно та з помилками застосовуючи їх. Не встановив комунікації з учнями і вчителями. За інструкціями вчителя розробляв конспекти уроків. Вибірково демонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями, зацікавленість педагогічною професією. Не проводив виховну роботу з учнями; безвідповідально ставився до своїх дій і відповідно не завжди аналізував та коригував їх.

Звітну документацію подав на кафедру у встановлений термін, оформив її з помилками. Щоденник практики містить поодинокі записи про виконання програми, індивідуальних завдань. З грубими помилками проаналізовано проведені вчителем інформатики уроки, розроблено конспекти уроків з інформатики.

Студент не представив на підсумковій конференції розроблені під

час практики навчально-дидактичні матеріали, сценарій заходу з позакласної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики «незадовільно».

НЕЗАДОВІЛЬНО (1-34 (з обов'язковим повторним курсом); F).

Студент не виконав завдання практики. Демонстрував поодинокі знання з дисциплін професійного блоку. Не встановив комунікації з учнями і вчителями. За інструкціями вчителя фрагментарно розробляв конспекти уроків. Не проводив виховну роботу з учнями. Безвідповідально ставився до своїх дій, не аналізував та не коригував їх. Не виявив інтерес до професійних доручень як вчитель інформатики.

Звітну документацію не подав на кафедру у встановлений термін, оформив її з помилками. Щоденник практики містить окремі записи про виконання програми. З грубими помилками проаналізовано проведені вчителем інформатики уроки, не розроблено конспекти уроків з інформатики.

Студент не представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали, сценарій заходу з позакласної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики «незадовільно».

РОЗДІЛ 3. ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА: ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

3.1 Мета, завдання виробничої (педагогічної) практики

Виробнича (педагогічна) практика сприяє виробленню у студентів здатності компетентно виконувати професійні обов'язки і функцій вчителя інформатики, формує досвід праці за фахом.

Метою виробничої практики є розвиток загальних і професійних компетентностей, у тому числі методичної компетентності, шляхом поглиблення і закріплення знань, умінь й навичок, здобутих під час вивчення дисциплін професійного змісту, зокрема МНІ, формування здатності виконувати професійну діяльність вчителя інформатики, готовності розвиватися як педагог та як особистість. Така практика має статус обов'язкової, закінчується захистом документації на комісії та оцінюванням у вигляді диференційованого заліку.

Тривалість практики у сьомому та восьмому семестрах – вісім тижнів у кожному з них. Підготовка студентів до практики проводиться під час лекційних, практичних і лабораторних занять з педагогіки, психології, МНІ, а також під час пропедевтичної практики.

Виробничу практику необхідно розглядати як форму практичної діяльності студентів у реальних умовах ЗЗСО, процес розв'язування конкретних педагогічних задач, реалізації сучасних методик навчання інформатики. Основний час регламентовано завданнями щодо розробки студентами власних навчально-дидактичних матеріалів, проведення уроків інформатики, виконання позакласної роботи. Тобто, практика «насичена за змістом: практична робота студента повинна бути абсолютно адекватною тому, чим займається вчитель-предметник та класний керівник» [5, с. 18].

Спостерігаючи та відтворюючи роботу вчителів, студенти також навчаються: планувати, організувати і реалізовувати освітню діяльність як тих, хто навчається, так і тих, хто навчає; здійснювати педагогічні дослідження, самоаналіз і самооцінку, аналіз діяльності вчителів і колег-практикантів.

Виробнича практика націлена на розширення обізнаності

студентів про педагогічну діяльність та її значення у суспільстві, а також на розвиток поваги до педагогічної професії, виховання готовності працювати вчителем інформатики і вдосконалювати педагогічні здібності. Також практика дає змогу студенту розвивати критичне мислення, формувати культуру академічної доброчесності, усвідомлювати необхідність дотримання її принципів у власній професійній діяльності.

3.2 Педагогічна практика: компетентності і результати навчання

Педагогічна практика передбачає формування у студентів компетентностей, досягнення програмних результатів навчання.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги прав і свободи громадянина, реалізовувати власні права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК2. Здатність до міжособистісної комунікації, спілкування з представниками різних професійних груп, роботи як індивідуально так у команді.

ЗК4. Здатність до особистісного й професійного самовизначення, самореалізації і саморозвитку впродовж життя.

ЗК5. Здатність до виявлення та розв'язання проблем професійного характеру, прийняття ефективних рішень та відповідального ставлення до виконання професійних обов'язків.

ЗК6. Здатність до генерування нових ідей, творчості, ініціативності та активності, мотивування інших до досягнення окресленої мети.

ЗК7. Здатність спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово.

Фахові компетентності:

ФК8. Здатність розуміти значення інформації в сучасному суспільстві, здійснювати інформаційні процеси, відповідально ставитися до питань інформаційної безпеки.

ФК9. Здатність застосовувати психолого-педагогічні знання, знання з інформатики та методики її навчання і суміжних дисциплін щодо моделювання освітнього процесу з інформатики у ЗЗСО.

ФК10. Здатність формувати компетентно-освічену особистість засобами інформатичної освітньої галузі, використовуючи сучасні та ефективні методики і технології навчання враховуючи індивідуальні особливості здобувачів освіти.

ФК15. Здатність оцінювати й аналізувати результати навчання здобувачів освіти, створювати умови для самооцінювання та взаємооцінювання навчальних досягнень.

ФК17. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) спираючись на знання з інформатики як фундаментальної науки та як шкільного предмету та на міждисциплінарні знання.

ФК18. Здатність впроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної та суспільно-політичної безпеки.

ФК19. Здатність використовувати технічні пристрої, програмні засоби, сервіси і ресурси та інтегрувати їх в освітнє середовище, самостійно опановувати нові інформаційні й комунікаційні технології.

ФК20. Здатність управляти комплексними діями/проектами, дотримуватися норм соціальної, міжкультурної та міжособистісної комунікації у цифровому суспільстві, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ФК22. Здатність здійснювати навчально-дослідницьке дослідження в обраній галузі, узагальнювати й оприлюднювати здобуті результати (у наукових публікаціях, виступах тощо).

ФК23. Здатність застосовувати психолого-педагогічну та предметну обізнаності, проектуючи і реалізуючи навчальні/розвивальні проекти.

ФК24. Здатність здійснювати моніторинг власної діяльності, визначати умови та ресурси професійного та особистісного розвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Знати чинні нормативно-правові і навчально-методичні документи, що відносяться до професійної діяльності.

ПР3. Володіти професійною культурою, виважено обирати комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами,

спілкуватися з учасниками освітнього процесу на принципах гуманізації й довіри.

ПР4. Володіти знаннями з інформатики як фундаментальної науки та як навчального предмету, в обсязі, необхідному для досягнення мети та цілей навчання за даною освітньою програмою.

ПР6. Уміти доносити знання, в тому числі й професійного змісту, до здобувачів освіти, фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами.

ПР7. Уміти планувати й організовувати власну професійну діяльність і навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти, сприяти їхній соціалізації і професійному самовизначенню, особистісному розвитку усіх учасників освітнього процесу.

ПР9. Використовувати знання психолого-педагогічних теорій, знань з інформатики, методики навчання інформатики та суміжних із ними галузей у власній професійній діяльності.

ПР10. Уміти проектувати і реалізовувати навчальні/розвивальні проекти здобувачів освіти, використовуючи інформаційні ресурси, комунікаційні технології, цифрові пристрої.

ПР11. Застосовувати у професійній діяльності дидактичні і методичні засади викладання навчального предмету «Інформатика» у закладах загальної середньої освіти, розв'язувати професійні задачі з використанням сучасних цифрових пристроїв і технологій, інновацій в освіті.

ПР12. Уміти мотивувати учнів до активної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства, усвідомлюючи вплив інформаційних та комунікаційних технологій, цифрових пристроїв на особистісний розвиток, розвиток науки й суспільства.

ПР13. Уміти діагностувати, прогнозувати, корегувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти для досягнення обов'язкових результатів навчання в інформатичній освітній галузі, розробляти індивідуальні траєкторії навчання (в тому числі з метою покращення інклюзивності й доступності) та створювати умови для їх практичної реалізації.

ПР14. Використовувати в освітньому процесі комп'ютерну техніку, програмне забезпечення, цифрові пристрої відповідно до чинних норм

(специфікації навчальних комп'ютерних комплексів, ліцензійних умов), забезпечувати їх навчально-методичний супровід з метою створення освітнього середовища та з урахуванням безпечності (в тому числі інформаційної безпеки) й доцільності.

ПР20. Забезпечувати однакові можливості і дотримуватися принципів рівності у професійній діяльності, згуртовувати колективи та координувати їхню діяльність задля досягнення спільної мети.

Також, згідно ОПП «Середня освіта (Інформатика)» і змісту практики між компетентностями та програмними результатами існує зв'язок, що відображено у табл. 3.1

Таблиця 3.1

Зв'язок між компетентностями та результатами навчання

Компетентності	Очікувані результати навчання
Загальні	
ЗК1.	ПРН1. ПРН3. ПРН6.
ЗК2.	ПРН3. ПРН7. ПРН20.
ЗК4.	ПРН4. ПРН7. ПРН9.
ЗК5.	ПРН7. ПРН11. ПРН14.
ЗК6.	ПРН7. ПРН9. ПРН11.
ЗК7.	ПРН3. ПРН6.
Фахові	
ФК8.	ПРН1. ПРН4. ПРН14.
ФК9.	ПРН4. ПРН10. ПРН11.
ФК10.	ПРН6. ПРН7. ПРН12.
ФК15.	ПРН9. ПРН11. ПРН13.
ФК17.	ПРН9. ПРН10.
ФК18.	ПРН1. ПРН7. ПРН12.
ФК19.	ПРН7. ПРН10. ПРН11.
ФК20.	ПРН10. ПРН14. ПРН20.
ФК22.	ПРН6. ПРН7.
ФК23.	ПРН10. ПРН14.
ФК24.	ПРН9. ПРН7.

За підсумками педагогічної практики студент повинен уміти:

- застосовувати різні форми, методи й засоби ведення навчально-виховної роботи;
- проектувати, організовувати й проводити уроки різних типів;
- доцільно застосовувати ІКТ, цифрові інструменти;

- оцінювати навчальні досягнення учнів;
- готувати до навчального року шкільний кабінет інформатики;
- реалізовувати виховну і позакласну роботу з інформатики;
- розробляти компоненти методичної системи вчителя інформатики;
- працювати з науково-методичною літературою, навчальними посібниками;
- спілкуватися у професійній спільноті.

3.3 Завдання і зміст педагогічної практики

Планування практики студента у сьомому та восьмому семестрах відображено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Планування педагогічної практики студента

Зміст діяльності	Форми виконання діяльності	Термін виконання
ознайомлення із змістом і завданнями практики	участь у настановчій конференції; консультації керівників практики і методистів; опрацювання зразків звітної документації; вивчення посадових обов'язків учителя інформатики; перспективне і поточне планування завдань практики, у т. ч. укладання індивідуального плану проходження практики (вказати всі види робіт із зазначенням дати проведення) тощо;	перший день практики
ознайомлення із ЗЗСО, інформаційним освітнім середовищем закладу	аналіз відомостей на сайті ЗЗСО; бесіди з адміністрацією ЗЗСО і вчителями; вивчення структури і режиму роботи закладу, системи навчально-виховної роботи; знайомство з ЗЗСО, педагогічним (у т. ч. вчителями інформатики) та учнівським колективами; вивчення документації, що відображає напрямки роботи, правила техніки безпеки; розподіл по класах, прикріплення до вчителя інформатики; налагодження співпраці з вчителями; знайомство з учнівським колективом; укладання з вчителем і класним керівником конкретних практичних завдань; уточнення індивідуального плану тощо;	перший-другий день практики
робота у кабінеті інформатики	вивчення матеріально-технічної бази, ПЗ кабінету інформатики; ознайомлення з наявними в кабінеті підручниками, наочними посібниками, документацією тощо; робота з системою	перший-другий тиждень практики

	електронного документообігу; вивчення комп'ютерної мережі закладу, її налагодження, обслуговування, експлуатація;	
аналіз професійної діяльності вчителя інформатики	вивчення професійних обов'язків і функцій вчителя інформатики, класного керівника; аналіз програм з інформатики, календарно-тематичних і поурочних планів, а також плану виховної роботи; відвідування та аналіз уроків інформатики, акцентування уваги на їх структурі, ефективності дібраних форм, методів і засобів навчання; ознайомлення з методикою проведення практичних робіт, розробкою проєктних завдань, ігрових ситуацій із використанням цифрових сервісів, діагностування навчальних досягнень; вивчення науково-педагогічних досліджень вчителя; аналіз педагогічного досвіду вчителів, представленого в професійних спільнотах тощо;	перший- другий тиждень
спостереження психологічно-педагогічного характеру за навчальною діяльністю учнів	ознайомлення з організацією учнівського самоврядування в класі; вивчення учнівського колективу (ціннісні орієнтації, інтелектуальний рівень тощо); дослідження мотивів навчання учнів, вивчення їхньої інформаційної безпеки; спостереження за навчанням учнів; анкетування з метою профорієнтації, виявлення обдарованих в інформатичній галузі учнів; вивчення процесів контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів, аналіз результатів навчання;	другий- третій тиждень
виконання професійних обов'язків вчителя інформатики	розробка навчально-дидактичних матеріалів, конспектів уроків інформатики, їх опрацювання разом з вчителем і методистом; проведення уроків за розробленими конспектами, рефлексія виконаної діяльності; розв'язування задач ШКІ різного рівня складності, розробка власних інформаційних об'єктів (проєктів, програм); відвідування та аналіз уроків, які проводять одногрупники; розробка діагностичного інструментарію та його використання; участь в педагогічних нарадах, засіданнях методичних об'єднань; участь в організації дистанційного навчання з використанням цифрових освітніх ресурсів; проведення досліджень, необхідних для виконання дослідницької роботи (ІНДЗ, курсова робота) з МНІ й дотичних дисциплін;	третій- сьомий тиждень

ознайомлення з позакласною роботою класного керівника та її виконання	вивчення позакласної і гурткової роботи вчителя інформатики, аналіз виховної роботи класного керівника; спілкування з представниками різних професійних груп; активна участь у гурткових, позакласних і виховних заходах тощо;	другий-четвертий тиждень
аналіз гурткових і факультативних занять з інформатики, активна участь у їх роботі	активна участь у гурткових і факультативних заняттях шляхом розроблення власних заходів та їх реалізації на різних етапах навчання тощо;	шостий-сьомий
робота з документацією, презентація здобутих результатів	робота з звітною документацією; заповнення журналу і щоденника практики; написання звіту; обговорення з вчителем звіту і характеристики; систематизація результатів та їх презентація на звітній конференції; участь в груповому проєкті – публікація результатів практики на сайті ЗЗСО, кафедри, факультету.	восьмий тиждень

Окремі зв'язки між виконуваною студентами діяльністю, компетентностями та очікуваними результатами проходження практики відображено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Зв'язки між діяльністю студентів, компетентностями та результатами практики

Зміст діяльності	Компетентності	Очікувані результати навчання
ознайомлення із метою і завданнями практики	ЗК1. ЗК5. ФК24.	ПРН1. ПРН3. ПРН6. ПРН7. ПРН9. ПРН11. ПРН14.
ознайомлення із ЗЗСО, інформаційним освітнім середовищем закладу	ЗК2. ФК15.	ПРН3. ПРН7. ПРН9. ПРН11. ПРН13. ПРН20.
робота у кабінеті інформатики	ФК8. ФК17. ФК18. ФК19.	ПРН1. ПРН4. ПРН14. ПРН9. ПРН10. ПРН1. ПРН7. ПРН11. ПРН12.
аналіз професійної діяльності вчителя інформатики	ЗК4. ЗК5. ФК9.	ПРН4. ПРН7. ПРН9. ПРН11. ПРН10. ПРН14.
спостереження психологічно-педагогічного характеру за навчальною діяльністю учнів	ЗК2. ФК15. ФК23.	ПРН3. ПРН7. ПРН9. ПРН10. ПРН11. ПРН13. ПРН14. ПРН20.

виконання професійних обов'язків вчителя інформатики	ЗК6. ФК9. ФК10. ФК15. ФК17. ФК20. ФК23.	ПРН7. ПРН4. ПРН6. ПРН7. ПРН9. ПРН10. ПРН11. ПРН12. ПРН13. ПРН14. ПРН20.
ознайомлення з позакласною роботою та її виконання	ЗК4. ЗК7. ФК8. ФК10.	ПРН1. ПРН3. ПРН4. ПРН6. ПРН7. ПРН9. ПРН12. ПРН14
аналіз гурткових і факультативних занять з інформатики, активна участь у їх роботі	ЗК5. ЗК6. ФК10. ФК17. ФК20. ФК23.	ПРН6. ПРН7. ПРН9. ПРН10. ПРН11. ПРН12. ПРН14. ПРН20.
робота з документацією, презентація здобутих результатів	ЗК7. ЗК4. ФК24.	ПРН3. ПРН4. ПРН6. ПРН7. ПРН9.

3.4 Орієнтовне планування виробничої практики

У процесі проходження практики студенти повинні сформувати знання про організацію освітнього процесу у ЗЗСО, навчання інформатики у 5-9 і 10-11 класах за різними навчальними програмами (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Орієнтовне планування виробничої (педагогічної) практики

Види робіт і завдань практики	Кількість годин	
	7-й сем.	8-й сем.
Ознайомлення із метою і завданнями практики, із закладом освіти		
участь у настановчій конференції, опрацювання нормативних документів, програми практики, форм звітності, критеріїв оцінювання результатів;	3	2
опрацювання зразків оформлення звітної документації; складання індивідуального плану практики з використанням хмарних інструментів;	7	3
знайомство з ЗЗСО, педагогічним та учнівським колективами;	3	3
вивчення правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки та інших розпоряджень адміністрації ЗЗСО, навчального навантаження учнів тощо;	2	2
опрацювання календарно-тематичного і поурочного плану вчителя інформатики за різними навчальними програмами; комунікація з вчителем інформатики; уточнення індивідуального плану проходження практики;	5	5
разом	20	15
Робота у кабінеті інформатики		

вивчення матеріально-технічного стану і ПЗ кабінетів інформатики у ЗЗСО; аналіз локальної мережі у ЗЗСО;	5	2
укладання перспективного плану покращення матеріально-технічного стану і ПЗ одного з кабінетів інформатики; розробка моделі оновленого кабінету;	5	3
аналіз навчально-дидактичного забезпечення уроків інформатики, ПЗ відповідно до навчальних програм, за якими працює вчитель;	5	2
консультування у розробці дидактичних матеріалів з використанням цифрових ресурсів, генерування та реалізація власних ідей;	5	3
вивчення електронного документообігу вчителя інформатики; консультування вчителів ЗЗСО у веденні електронного документообігу;	10	5
разом	30	15
Психолого-педагогічний аналіз професійної діяльності вчителя		
відвідування уроків з різних навчальних предметів та їх аналіз за різними критеріями;	10	5
відвідування уроків інформатики та аналіз навчально-пізнавальної діяльності учнів, професійних дій вчителя; аналіз уроків з точки зору ефективного використання методів навчання та їх відповідності особливостям вікового розвитку учнів, використання інтерактивних методів навчання, ефективного вибору типу уроку;	8	9
вивчення системи оцінювання досягнень учнів	2	1
аналіз педагогічного досвіду вчителів інформатики, представленого в професійних спільнотах;	10	10
аналіз організації безпечного освітнього середовища (у т. ч. інклюзивна освіта);	10	10
аналіз науково-методичного досвіду вивчення ШКІ, представленого у зарубіжних публікаціях;	-	10
аналіз методичної системи вчителя інформатики, аналіз його науково-педагогічних досліджень (обґрунтування доцільності обраної методики навчання, аналіз професійних здобутків вчителя);	15	15
разом	55	60
Психолого-педагогічна характеристика учнівського колективу		
вивчення учнівського колективу (ціннісні орієнтації, інтелектуальний рівень, захоплення тощо);	5	3
бесіда з активом класу; обговорення пропозицій учнів щодо навчальної, позаурочної, гурткової роботи;	5	2
тестування учнів, у т. ч. з метою виявлення їхніх захоплень в ІТ-сфері, обдарованих в інформатичній галузі школярів;	8	2

проведення профорієнтаційної роботи на теми, дотичні до інформатичної галузі, технологій;	7	3
разом	25	10
Виконання професійних обов'язків вчителя інформатики		
розробка конспектів уроків інформатики (у т. ч. практичних); їх аналіз з керівникам практики та вчителем інформатики;	25	20
розробка опорних конспектів, навчальних відомостей (різномірних), використовуючи цифрові освітні ресурси;	10	7
розробка проєктних завдань, ігрових ситуацій з використанням цифрових сервісів та мобільного навчання	5	8
проведення уроків інформатики та їх самоаналіз;	25	30
надання індивідуальної допомоги учням; консультування учнів з різними рівнями навченості;	20	30
відвідування уроків інформатики, проведених однокласниками, спільне обговорення виконаної ними професійної діяльності;	15	15
розробка навчально-дидактичних матеріалів;	20	20
вивчення методики навчання учнів з особливими потребами;	5	5
проведення досліджень, необхідних для написання курсової роботи з МНІ;	5	10
разом	130	145
Ознайомлення з позакласною та позашкільною роботою вчителя		
вивчення плану позакласної роботи класного керівника; обґрунтування вибору змісту та характеру форм подальшої позакласної роботи;	2	2
вивчення плану гурткової і факультативної роботи вчителя інформатики;	3	2
аналіз змісту навчального матеріалу (програм, підручників тощо) щодо всебічного розвитку учнів, профорієнтаційної роботи, формування наскрізних умінь;	5	6
відвідування та аналіз заходів, які проводяться вчителем інформатики, класним керівником;	10	5
вивчення методики позакласної і позашкільної роботи з учнями з особливими потребами;	5	10
разом	25	25
Виконання позакласної роботи		
планування, підготовка та проведення позакласного заходу (тема є дотичною до інформатики), його аналіз з вчителем інформатики та класним керівником; організація постійного (формального і неформального) спілкування з учнями класу;	10	10

проведення віртуальних екскурсій та інших заходів;	10	5
розробка квестів (чи інших заходів з елементами гейміфікації) на теми, що є дотичними до інформатики (наприклад, «Інтернет-простір: навчання, розваги, спілкування школяра»)	10	10
розробка проєктів (буклет, опитування, презентація, подкаст тощо) для проведення профорієнтаційних заходів;	10	15
разом	40	40
Робота з документацією, презентація здобутих результатів		
узагальнення результатів практики; обговорення підсумків з вчителем інформатики, керівниками практики;	5	5
підготовка і оформлення звітної документації (у паперовому та електронному форматах);	5	5
участь у підсумковій конференції; презентація результатів; аналіз труднощів, з якими зіштовхнувся студент на практиці;	10	10
побудова власної траєкторії подальшого особистісного і професійного розвитку;	10	10
проектування і розробка портфоліо як випускника ОПП;	-	10
участь в груповому проєкті – розміщення результатів на офіційному веб-сайті ЗЗСО, факультету, кафедри ІКТ та МВІ, професійних спільнотах;	5	10
разом	35	50
Разом за семестр	360	360

3.5 Звітна документація та її оцінювання

По закінченню педагогічної практики студенти подають на кафедру ІКТ та МВІ папку із звітною документацією, зокрема:

- 1) титульний листок (Додаток В);
- 2) щоденник практики, підписаний вчителем інформатики, керівником ЗЗСО (Додаток Е);
- 3) журнал обліку;
- 4) звіт про виконану діяльність, завірений власним підписом і підписом вчителя інформатики (Додаток Г);
- 5) конспекти уроку інформатики (не менше десяти);
- 6) навчально-дидактичні матеріали з інформатики;
- 7) розробки заходів з позакласної роботи;
- 8) характеристику студента-практиканта з місця проходження практики (від вчителя інформатики) (Додаток Д).

Оцінювання документації практики представлено у табл. 1.2 та у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Розподіл балів, які отримують студенти	
Компоненти, що оцінюються	бали
звіт	15
характеристика («3»-5 балів; «4»-10 балів; «5»-15 балів)	15
щоденник практики та журнал обліку	10
розробка конспектів уроків	20
розробка навчально-дидактичних матеріалів	15
вчасно здана на кафедрі документація	5
розробки заходів з позакласної та виховної роботи	5
презентація результатів практики на підсумковій конференції	10
Разом	100

ВІДМІННО (90-100; А)

Студент виконав окреслені програмою завдання практики у повному обсязі. Впевнено демонстрував знання дисциплін професійного блоку, вміння творчо їх застосовувати в освітньому процесі з інформатики. Будував комунікацію з учнями і вчителями, проявляючи гнучкість та ініціативність. Доцільно добирав технології педагогічної діяльності, активно їх застосовував під час проведення уроків, індивідуальних занять з учнями. Самостійно розробляв навчально-дидактичні матеріали, формував електронне освітнє середовище з інформатики. Продемонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями й навичками, зацікавленість педагогічною діяльністю, здатність співпрацювати в команді для створення інформаційних продуктів. Під час практики відповідально ставився до своїх професійних дій, аналізував та коригував їх. Проводив виховну роботу з учнями, сприяючи їх всебічному розвитку, розвиваючи у них інтерес до інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру ІКТ та МВІ у встановлений термін, оформив її згідно вимог. Щоденник містить записи про виконання програми практики, індивідуальних завдань. Розроблені конспекти уроків з інформатики містять інтерактивні презентації, тести

для перевірки знань учнів, різнорівневі інструкційні картки для виконання практичних завдань.

Студент творчо представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали та продемонстрував їх використання, а також обґрунтував актуальність підготовлених заходів з позакласної і виховної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «відмінно».

ДОБРЕ (82-89; В)

Студент виконав окреслені програмою практики завдання правильно, але не у повному обсязі. Демонстрував знання дисциплін професійного блоку, вміння їх застосовувати в освітньому процесі з інформатики. Будував комунікацію з учнями і вчителями. Добирав технології педагогічної діяльності, вибірково застосовуючи їх під час проведення окремих етапів уроків, індивідуальних занять з учнями. За окремими підказками вчителя розробляв навчально-дидактичні матеріали, формувал електронне освітнє середовище з інформатики. Продемонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями й навичками, зацікавленість педагогічною діяльністю, здатність співпрацювати в групі для створення інформаційних продуктів. Проводив виховну роботу з учнями, сприяючи їх всебічному розвитку, розвиваючи у них інтерес до інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру ІКТ та МВІ у встановлений термін, оформив її згідно вимог. Щоденник містить стислі записи про виконання програми практики та індивідуальних завдань. Розроблені конспекти уроків з інформатики, окремі з яких містять інтерактивні презентації, тести для перевірки знань учнів, інструкційні картки для виконання практичних завдань.

Студент представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали та продемонстрував їх використання, описав розроблені заходи з позакласної і виховної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «добре» (або «відмінно»).

ДОБРЕ (74-81; C)

Студент виконав завдання практики не в повному обсязі. Демонстрував знання з дисциплін професійного блоку, застосовував їх в освітньому процесі з інформатики невпевнено, допускаючи незначні помилки. Не був ініціативним у встановленні комунікації з учнями і вчителями. Добирав технології педагогічної діяльності, вибірково застосовував їх під час проведення окремих етапів уроків, індивідуальних занять. За підказками вчителя розробляв навчально-дидактичні матеріали, формувал електронне освітнє середовище. Продемонстрував прагнення оволодіти вибілковими професійними вміннями й навичками, в окремим ситуаціях – зацікавленість педагогічною діяльністю, здатність співпрацювати в групах для створення інформаційних продуктів. Під час практики допускав помилки в професійних діях, аналізував та коригував їх. Проводив виховну роботу з учнями, не звертаючи увагу на їх всебічний розвиток, підвищення у них інтересу до інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру ІКТ та МВІ у встановлений термін, оформив її з помилками. Щоденник практики містить записи про виконання завдань програми, окремі з яких оформлені з помилками. З помилками розроблено конспекти уроків з інформатики, окремі з яких містять інтерактивні презентації, тести для перевірки знань учнів, інструкційні картки для виконання практичних завдань.

Студент, допускаючи огріхи, представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали, описав розроблений захід з позакласної і виховної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «добре».

ЗАДОВІЛЬНО (64-73; D)

Студент виконав завдання практики не в повному обсязі, допускав помилки, зокрема, невпевнено демонстрував знання з дисциплін професійного блоку, репродуктивно застосовував їх в освітньому процесі з інформатики. Не був ініціативним у встановленні комунікації з учнями і вчителями. Вибірково добирав технології педагогічної діяльності, не вмів застосовувати їх під час проведення окремих етапів уроків, індивідуальних занять. За інструкціями вчителя розробляв

навчально-дидактичні матеріали, формував електронне освітнє середовище. Не продемонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями й навичками, лише в окремих ситуаціях співпрацював в групі. Під час практики не завжди відповідально ставився до своїх дій і відповідно не завжди аналізував та коригував їх. Проводив виховну роботу з учнями, не звертаючи увагу на їх всебічний розвиток, підвищення інтересу до інформатичної галузі.

Звітну документацію подав на кафедру ІКТ та МВІ у встановлений термін, оформив її з помилками. Щоденник практики містить стислі записи про виконання завдань програми, окремі з яких оформлені з помилками. З помилками розроблено конспекти уроків з інформатики, окремі з яких містять інтерактивні презентації, інструкційні картки для виконання практичних завдань.

Студент з помилками представив на підсумковій конференції розроблені навчально-дидактичні матеріали, підготовлений захід з позакласної та виховної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «задовільно».

НЕЗАДОВІЛЬНО (35-59 (з можливістю повторного складання); FX)

Студент виконав завдання практики не в повному обсязі. Демонстрував поодинокі знання з дисциплін професійного блоку, репродуктивно та допускаючи помилки застосовував їх в освітньому процесі з інформатики. Не встановив комунікації з учнями і вчителями. Вибірково добирав технології педагогічної діяльності, не вмів застосовувати їх під час проведення окремих етапів уроків, індивідуальних занять. За інструкціями вчителя розробляв навчально-дидактичні матеріали. Не продемонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями й навичками, зацікавленість педагогічною діяльністю була поодиноким. Не проводив виховну роботу з учнями. Під час практики безвідповідально ставився до своїх дій, і відповідно не завжди аналізував та коригував їх.

Звітну документацію подав на кафедру ІКТ та МВІ у встановлений термін, оформив її з помилками. Щоденник практики містить кілька записів про виконання завдань програми. З помилками розроблено конспекти уроків з інформатики.

Студент не представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали, сценарії заходів з позакласної та виховної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «задовільно».

НЕЗАДОВІЛЬНО (1-34 (з обов'язковим повторним курсом); F).

Студент не виконав завдання практики. Демонстрував поодинокі знання з дисциплін професійного блоку, репродуктивно та з помилками застосовував їх в освітньому процесі з інформатики. Не встановив комунікації з учнями і вчителями. Не добрав технології педагогічної діяльності. За інструкціями вчителя розробляв навчально-дидактичні матеріали. Не проводив виховну роботу з учнями. Під час практики безвідповідально ставився до своїх дій, не аналізував та не коригував їх, не продемонстрував здатність співпрацювати з іншими для створення спільного інформаційного продукту. Як вчитель інформатики не виявив інтерес до професійних доручень.

Звітну документацію не подав на кафедру ІКТ та МВІ у встановлений термін, оформив її з помилками. Щоденник практики містить записи про поодинокі виконання завдань програми, окремі з яких оформлені з помилками. З помилками розроблено конспекти уроків з інформатики.

Студент не представив на підсумковій конференції розроблені під час практики навчально-дидактичні матеріали, сценарії заходів з позакласної та виховної роботи. Оцінка у «відомості-характеристиці» вчителя інформатики – «незадовільно».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безперервна пропедевтична педагогічна практика (2019): методичні рекомендації для здобувачів вищої педагогічної освіти першого (бакалаврського) рівня другого року навчання / за ред. С. Т. Золотухіної. Харків : Планета-Принт,
2. Войтович І., Павлова Н. (2023). Методика навчання інформатики у дискурсі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Інформатика)» *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: педагогіка, №1. DOI 10.25128/2415-3605.23.1.24
3. Електронні версії підручників з інформатики: Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/> (дата звернення 3.01.2024)
4. Навчальні програми 5-9 класи. Наскрізні змістові лінії. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-liniji/> (дата звернення: 3.01.2024)
5. Наскрізна педагогічна практика (2019): навчально-методичний посібник: вид. 3-тє доп. і перероб / за наук. ред. А. А. Сбруєвої. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
6. Освітньо-професійна програма 014 Середня освіта (Інформатика) Рівненського державного гуманітарного університету. URL : <https://www.rshu.edu.ua/navchannia/osvitni-prohramy/592-osvitni-prohramy-bakalavr> (дата звернення: 3.01.2024).
7. Павлова Н. С. (2023). Виробнича практика: робоча програма для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Рівне. РДГУ.
8. Павлова Н. С. (2023). Пропедевтична практика: робоча програма для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Рівне. РДГУ.
9. Павлова Н. С. (2022) Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителів інформатики. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (серія: педагогічні науки)* випуск № 2 (71),
10. Положення про академічну доброчесність у Рівненському державному гуманітарному університеті (2023). URL: <https://www.rshu.edu.ua/navchannia/orhanizatsiia-osvitnoho-protsesu/polozhennia-ta-rekomendatsii> (дата звернення: 3.01.2024).
11. Положення про організацію освітнього процесу у Рівненському державному гуманітарному університеті (2023). URL: <https://www.rshu.edu.ua/navchannia/orhanizatsiia-osvitnoho-protsesu/polozhennia-ta-rekomendatsii> (дата звернення: 3.01.2024).
12. Положення про практики у Рівненському державному гуманітарному університеті (2018). URL: <https://www.rshu.edu.ua/navchannia/orhanizatsiia-osvitnoho-protsesu/polozhennia-ta-rekomendatsii> (дата звернення: 13.12.2023).
13. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text> (дата звернення: 3.01.2024).
14. Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти: аналітичні матеріали / М. П. Вовк, Ю. В. Грищенко, С. О. Соломаха, Н. О. Філіпчук; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2022. 278 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А ПРАКТИКА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Проектування, реалізація, аналіз уроку

1. Повний аналіз уроку: всебічний розгляд компонентів – мети, змісту, методів, прийомів, форм організації навчання, їх єдності та взаємовпливу, а також виокремлення таких аспектів уроку як організаційний, дидактичний, практичний, технологічний, виховний.

2. Аспектний аналіз уроку: передбачає вивчення окремих етапів, характеристик уроку, наприклад, мотиваційного компоненту, мети і методів навчання.

3. Стислий аналіз уроку: здійснюється для загальної оцінки методичного чи організаційного компоненту уроку. Він відображає основні дидактичні завдання, позитивні (негативні) аспекти уроку тощо.

Схема аналізу уроку інформатики

1. Навчально-методичне і технологічне забезпечення уроку:
 - тип, структура, зміст та його відповідність навчальній програмі;
 - доцільність формулювання мети, її відповідність завданням уроку;
 - підготовленість кабінету, ПК, ПЗ до уроку;
 - готовність учнів до уроку.
2. Оцінка професійно значущих особистих якостей учителя на уроці:
 - знання предмета, загальна обізнаність, ерудиція;
 - професійна компетентність, зокрема, методична; цифрова.
 - культура мови, володіння предметно-професійним мовленням.
3. Оцінка навчально-пізнавальної діяльності учнів:
 - ступінь пізнавальної активності, творчості й самостійності;
 - наявність і ефективність колективних, індивідуальних і групових форм роботи.
4. Оцінка змісту діяльності вчителя та учнів:
 - науковість та доступність матеріалу, що вивчається;
 - зв'язок теорії з практикою, навчання через задачі.
5. Оцінка ефективності діяльності вчителя й учнів:
 - доцільність ПЗ загального і спеціального призначення;

- раціональність та ефективність часових проміжків уроку;
 - наявність зворотного зв'язку з дотриманням норм колективного та індивідуального спілкування;
 - ефективність форм та методів моніторингу.
6. Оцінка мети і результатів проведеного уроку:
- формулювання мети і завдань уроку;
 - реалізація завдань уроку;
 - обсяг домашнього завдання, його диференціація;
 - доцільність прийомів оцінювання навчальних досягнень учнів;
 - застосування активних та інтерактивних методик, інноваційних технологій навчання;
 - позитивні аспекти уроку, недоліки і шляхи їх усунення.

Методичні вимоги до конспекту уроку:

- 1) сформулювати тему уроку;
- 2) визначити мету уроку (освітня, розвиваюча, виховна);
- 3) визначити тип уроку і відповідно до нього розробити структуру;
- 4) визначити і описати методи та прийоми роботи учнів;
- 5) визначити і описати прийоми управління вчителем навчально-пізнавальною діяльністю учнів;
- 6) дібрати засоби навчання (ПЗ, підручник, дидактичні матеріали) та описати роботу з ними;
- 7) визначити форму і зміст навчального матеріалу для перевірки знань та вмінь учнів;
- 8) продумати пояснення до виконання домашнього завдання;
- 9) описати форму проведення рефлексії та підсумку уроку.

Схема аналізу календарно-тематичного планування:

- загальна кількість годин, відведених на вивчення предмета, кількість уроків на тиждень;
- підручник, програма, на основі яких розроблене планування;
- мета, завдання, змістові лінії, ціннісні орієнтири навчання;
- співвідношення теоретичних знань та практичних умінь;
- перспектива мисленнєвої, пошукової, проєктної праці учнів;
- кількість запланованих практичних робіт;

- ПЗ загального і спеціального призначення та інші засоби навчання;
- проєктування триєдиної мети уроку;
- встановлення міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язків;
- реалізація концентрично-лінійного навчання.

Схема аналізу уроку

1. Дата, клас, предмет.
2. Мета відвідування.
3. Тема уроку, мета (дидактична, виховна, практична). Організаційна форма навчання.
4. Обладнання уроку. Технічне і програмне забезпечення.
5. Тип і структура уроку. Педагогічне керівництво уроком і динамікою його етапів.
6. Оптимальність конструювання змісту навчального матеріалу: обсяг та інформаційна насиченість; співвідношення абстрактного і конкретного; наявність відомостей, що вимагають засвоєння; наявність практичних алгоритмів, обґрунтування їхнього зв'язку з здобутим раніше досвідом; виокремлення головного, пошук аналогій; пошук проблемного/дискусійного матеріалу. Науковість уроку, зв'язок з життям. Послідовність і доступність пояснення відомостей та застосування ПК на цьому етапі. Політехнічний і профорієнтаційний зміст навчального матеріалу. Міжпредметні і внутріпредметні зв'язки.
7. Реалізація принципів навчання: зв'язку з життям, проблемності в навчанні, індивідуального і диференційованого підходу, систематичності і системності, науковості, активності тощо.
8. Оптимальність використання методів навчання: словесних; проблемно-пошукових; дослідницьких; творчих; практичних; ігрових.
9. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроці (наявність проблемних ситуацій, пізнавальних задач). Види і місце самостійної роботи учнів на різних етапах уроку, робота вчителя щодо залучення учнів до розумової, пошукової і дослідницької діяльності, роботи з штучним інтелектом.

10. Оптимальність вибору форм навчально-пізнавальної діяльності учнів (фронтальна, групова, парна, індивідуальна робота).
11. Методика перевірки і оцінювання знань та умінь учнів, її ефективність.
12. Використання інструментів ШІ.
13. Реалізація індивідуального і диференційованого навчання на уроці.
14. Наявність дидактичних матеріалів, їх доцільне і виважене використання на уроці.
15. Домашні завдання: обсяг, різноманітність, інструкції до виконання.
16. Інші сторони уроку: готовність учнів до уроку, доцільність використання наочних посібників, цифрових ресурсів; комунікація.
17. Висновки і пропозиції. Загальна оцінка ефективності уроку. Позитивні і негативні аспекти уроку.

ДОДАТОК Б
 Практика у спектрі міждисциплінарних відношень

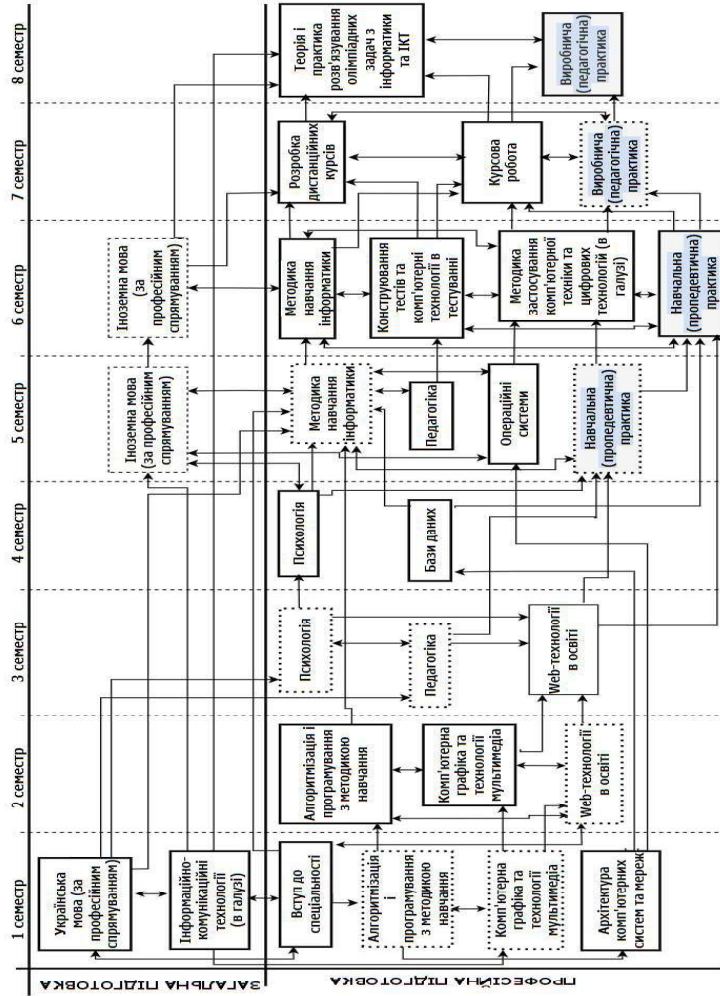

Рис. Б.1 Практика у спектрі міждисциплінарних відношень за ОПП «Середня освіта (Інформатика)» РДГУ

Таблиця Б.1

Практична підготовка майбутніх учителів інформатики на бакалаврському рівні навчання в ЗВО [8]

ЗВО	Види практик
Волинський національний університет ім. Л. Українки	–обчислювальна (навчальна) практика (3 кредити); –психолого–педагогічна практика (5 кредитів); –виробнича практика (застосування інформаційних технологій) (6 кредитів); –навчальна практика з розробки електронних дидактичних ресурсів з інформатики (6 кредитів); –педагогічна практика (6 кредитів).
Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка	–безвідривна (навчально–методична) практика (4,5 кредити); –навчальна практика (розробка комп’ютерної наочності) (4,5 кредити); –навчально–виховна практика в закладах оздоровлення та відпочинку (4,5 кредити); –навчально–обчислювальна практика (6 кредитів); –навчально–залікова педпрактика (10,5 кредитів);
Криворізький національний педагогічний університет	–навчальна психолого–педагогічна практика (3 кредити); –виробнича виховна практика (3 кредити); –виробнича практика у школі (12 кредитів); –виробнича практика у дитячому оздоровчому таборі (4,5 кредити);
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника	–навчально–ознайомлювальна практика в ЗЗСО (6 кредитів); –літня педагогічна практика (6 кредитів); –виробнича цільова практика в школі (18 кредитів);
РДГУ	–навчальна (пропедевтична) практика (6 кредитів); –виробнича (педагогічна) практика (24 кредити);
Сумський державний педагогічний університет ім. А. Макаренка	–навчальна педагогічна практика в ЗЗСО (3 кредити); –обчислювальний практикум (6 кредитів); –пропедевтична практика з інформатики та методики навчання (9 кредитів); –виробнича практика за профілем професії (12 кредитів);
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка	–педагогічна практика (15 кредитів); –комп’ютерна практика (9 кредитів); –проектно–технологічна практика (6 кредитів);

Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини	–навчальна (педагогічна) практика (6 кредитів); –навчальна (технологічна) практика (6 кредитів); –виробнича (педагогічна) практика (12 кредитів);
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	–виробнича (педагогічна) практика (9 кредитів);
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича	–навчально–педагогічна практика (6 кредити); –ознайомлювальна педагогічна практика (3 кредити); –педагогічна практика (6 кредитів).

ДОДАТОК В
Зразок титульної сторінки звітної документації

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра інформаційно-комунікаційних технологій
та методики викладання інформатики

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

студента курсу першого (бакалаврського) рівня
факультету математики та інформатики
Рівненського державного гуманітарного університету
прізвище, ім'я, по батькові,
який проходив пропедевтичну (педагогічну) практику
в (повна назва закладу освіти)
у період з... по 202.. р.

Керівник практики від кафедри ІКТ та МВІ

(прізвище, ім'я та по батькові,
науковий ступінь, звання)

Рівне – 202__р.

ДОДАТОК Г
Зразок оформлення звіту

ЗВІТ

студента курсу першого (бакалаврського) рівня
факультету математики та інформатики
Рівненського державного гуманітарного університету
прізвище, ім'я, по батькові,
який проходив пропедевтичну (педагогічну) практику
в (повна назва закладу освіти)
у період з... по 202.. р.

Загальний опис ЗЗСО і кабінету інформатики: відомості про заклад освіти, а також кабінет інформатики (забезпеченість учнів робочими місцями, ПК, ПЗ, локальна мережа, оформлення, дотримання санітарно-гігієнічних норм); планування і здійснення освітнього процесу; програма з інформатики, підручник за якими працює вчитель і за якими організовував освітню діяльність студент.

Кількісні результати педагогічної практики:

Відвідано: _ уроків з різних предметів, _ уроків студентів-практикантів, _ уроків інформатики, _ позакласних заходів, _ виховних заходів.

Проведено: _ уроків інформатики (чи їх окремих етапів), _ позакласних заходів, _ виховних заходів.

Прийнято участь (у роботі з обдарованими учнями, у педагогічних зборах, методичних об'єднаннях тощо).

Навчально-методична робота: загальні враження від організації навчально-виховної роботи, аналіз календарно-тематичного планування, методів, засобів і форм навчання; тематика відвіданих (проведених) уроків, їх характеристика; ПЗ уроків інформатики; переваги і недоліки виконаної роботи, її перспективи. Розроблені навчально-дидактичні матеріали.

Науково-дослідна робота: аналіз змістового наповнення освітнього середовища; семінари класних керівників, педагогічні наради, відкриті уроки чи інші заходи в ЗЗСО, які відвідано; аналіз дидактичних проблем, що досліджуються учителями та опрацювання відповідних джерел, які нові знання, уміння й навички здобуто; опис спостережень (експериментів) за темою ІНДЗ тощо.

Виховна робота: загальні враження від виховної роботи на уроках інформатики; проведені виховні заходи.

Позакласна робота: виконання функцій і обов'язків класного керівника; стислий опис відвіданих виховних заходів, проведених

учителями та іншими практикантами; які позакласні заняття самостійно проведені і наскільки вдалося досягти поставленої мети і завдань.

Висновки: підсумки виконаної роботи, усвідомлення своєї ролі як вчителя інформатики, перспективи професійного становлення.

Студент-практикант

прізвище, ім'я, по батькові

Вчитель інформатики

прізвище, ім'я, по батькові

Примітка: звіт повинен:

- ✓ бути змістовним, узагальнювати виконану в ЗЗСО роботу, розкривати позитивні сторони й недоліки, представляти об'єктивний аналіз власних досягнень в оволодінні педагогічною професією;

- ✓ визначати сильні і слабкі сторони власної педагогічної діяльності, описувати реалізацію мети і завдань практики, підкреслювати усвідомлення потреби в саморозвитку з метою набуття загальних і професійних компетентностей.

ДОДАТОК Д
Зразок оформлення характеристики

ХАРАКТЕРИСТИКА

студента курсу першого (бакалаврського) рівня
факультету математики та інформатики
прізвище, ім'я, по батькові,
Рівненського державного гуманітарного університету
який проходив пропедевтичну (педагогічну) практику
в (повна назва закладу освіти)
у період з ... по 20.... р.

..... проходив практику у класі у вчителя інформатики (прізвище, ім'я, по батькові) та був прикріплений до класу (класний керівник).

Ступінь підготовленості студента з фахових дисциплін, кругозір і коло інтересів студента.

Відношення практиканта до виконання обов'язків вчителя інформатики (інтерес або байдужість, допитливість, самостійність, уміння працювати з ПЗ, розробляти дидактичні матеріали і т. д.).

Студент під керівництвом вчителя працював за програмою з інформатики....., за підручником

Під час практики практикант проявив професійно значущі особисті якості (дисциплінованість, ініціативність, відповідальність, гуманність, повагу до учнів, креативність, критичність мислення.....).

Ступінь творчості, самостійності у вивченні досвіду вчителів, плануванні та реалізації уроків інформатики, виготовленні навчально-дидактичних матеріалів для різних форм навчання тощо.

Використання ПЗ загального і спеціального призначення, ПК та хмарних технологій на уроках інформатики (впевнене, критичне, відповідальне, доцільне тощо).

Здатність налагоджувати комунікацію з різними колективами (учнівським, педагогічним).

Сформованість методичної компетентності, цифрової компетентності, професійної компетентності тощо.

Проведення уроків (чи їх окремих етапів):

а) здатність доступно пояснювати матеріал, правильно застосовувати методи навчання із урахуванням етапів уроку, уміння організувати колектив, встановлювати контакт з учнями, мотивувати їх, враховувати індивідуальні особливості, користуватися технічними засобами,

організувати роботу учнів з ПК; дотримуватися правил безпеки в кабінеті інформатики;

б) здатність добирати і розв'язувати завдання різної складності, гнучко реагувати на педагогічні ситуації, співпрацювати з учнями;

в) з якими видами робіт найкраще справлявся, у чому зазнавав труднощів.

Проведення позакласної роботи з інформатики: організаційно-педагогічні умови її проведення, мета та засоби її досягнення; участь у загальношкільних заходах, проведення додаткових занять з інформатики; робота з обдарованими учнями.

Загальна оцінка роботи й рекомендації:

Загальна оцінка за практику, рекомендації до заохочення, якщо студент цього заслуговує.

Дата

Підпис вчителя інформатики _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Підпис директора ЗЗСО _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Печатка закладу

ДОДАТОК Е
Зразок записів у щоденнику практики

Таблиця Е.1

Відповідність між завданнями практики та їх виконанням

Зразки завдань практики	Форми звітності практиканта
взяти участь у настановчій конференції; проаналізувати програму практики та обговорити її окремі положення з керівниками практики;	усвідомити мету і завдання практики; спроектувати індивідуальний план проходження практики;
адаптуватися до професійного середовища вчителя інформатики;	скласти індивідуальний план практиканта із термінами виконання;
адаптуватися до освітнього середовища ЗЗСО; опрацювати положення про кабінет інформатики та інші нормативні документи вчителя;	визначити перелік документів, які регламентують діяльність ЗЗСО; описати ПЗ кабінету; візуалізувати основні завдання концепції НУШ з інформатики;
проаналізувати зміст професійних доручень та обов'язків вчителя інформатики; опрацювати методичні документи; відвідати уроки інформатики;	визначити перелік документів, які регламентують діяльність вчителя інформатики та кабінету інформатики; розробити календарне планування вчителя; проаналізувати уроки за різними методиками, використовуючи ІІІ;
виконати дослідницьку діяльність;	підготувати доповідь на методичну нараду вчителів інформатики; провести дослідження, необхідні для виконання ІІІДЗ; дослідити перспективи застосування ІІІ тощо;
готуватися до проведення різних типів уроків із застосуванням різноманітних інноваційних методів, у тому числі синхронному чи асинхронному режимі;	розробити конспекти уроків інформатики з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності учнів; провести уроки інформатики та проаналізувати їх з вчителем, керівником практики;
прийняти активну участь у роботі вчителя інформатики з обдарованими здобувачами освіти;	виконати разом із учнями дослідження МАН, розв'язати завдання олімпіади; підібрати матеріали для поглибленого вивчення конкретних розділів ШКІ;

опанувати методи педагогічної діагностики результатів навчання;	описати методи педагогічної діагностики, відповідні конкретним розділам ШКІ;
опрацювати корпоративні ресурси (сайти закладу освіти, вчителів та викладачів), зовнішні ресурси (мережеві педагогічні спільноти);	розробити дописи професійного змісту, розмістити їх на корпоративних ресурсах та у мережевих педагогічних спільнотах;
проаналізувати педагогічний досвід учителів інформатики та суміжних дисциплін;	узагальнити і систематизувати методики навчання вчителів у вигляді постерів;
розробити навчально–методичні матеріали , у тому числі з використанням он–лайн інструментів та для представлення у дистанційних курсах;	розробити методичний кейс вчителя інформатики (тести, навчальні матеріали, практичні завдання у різних форматах);
систематизувати та узагальнити здобуті результати; дібрати форму їх представлення на підсумковій конференції;	оформити документи згідно вимог; розробити презентацію, постерну доповідь; визначити роль педагогічної практики у процесі формування компетентностей;
сформувати потребу у самоосвіті, професійному самовдосконаленні і розвитку творчих ресурсів.	скласти план подальшого саморозвитку, самонавчання і представити через QR–код.

ДОДАТОК Ж

Професійні вміння майбутніх учителів інформатики

Наприкінці практик студент, повинен оволодіти сукупністю умінь, окремі з яких описано далі.

Конструктивні вміння:

- складати плани-конспекти уроків, у т. ч. практичних; визначати цілі, завдання та етапи кожного уроку, планувати роботу учнів з ПК;
- проектувати роботу з учнями різних рівні навчальних досягнень;
- складати план позакласної роботи з учнями.

Організаторські вміння:

- організовувати виконання індивідуального плану;
- організовувати навчально-пізнавальну діяльність учнів;
- цілеспрямовано використовувати засоби навчання, у т. ч. підручники, ПК, хмарні технології, інструменти ІІІ;
- використовувати прийоми активізації розумової діяльності, командних рішень, дослідницьких прийомів, творчих ідей учнів;
- проводити навчальні та виховні позакласні заходи.

Методичні вміння:

- обирати методи і прийоми досягнення сформульованих цілей на кожному етапі уроку, поєднуючи колективні та індивідуальні форми роботи;
- складати завдання і задачі різного рівня складності, проблемні питання, розробляти тести, перевіряти практичні роботи;
- визначати завдання, послідовність їх виконання відповідно до етапів роботи з ПК і рівня підготовленості учнів;
- проектувати навчальні ситуації;
- розробляти навчально-дидактичні матеріали;

Комунікативні вміння:

- встановлювати і підтримувати різну комунікацію, зокрема, «вчитель-клас», «вчитель-учень», «вчитель-колега», «учень-учень»;
- адаптувати свою діяльність відповідно до вимог навчальної програм.

Розвивально-виховні вміння:

- сприяти всебічному розвитку учня;

- формувати і розвивати пізнавальні інтереси, інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня;
- аналізувати помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати раціональні способи виправлення.

Рефлексивні вміння:

- аналізувати процес й результат виконання програми практики;
- усвідомлення сильних і слабких сторін своєї особистості як майбутнього вчителя;
- самодіагностика рівня педагогічної компетентності для визначення траєкторії подальшого навчання.

Технологічні вміння:

- працювати з комп'ютерними програмами, хмарними ресурсами, інструментами ШІ та їх доцільно застосовувати в освітньому процесі;
- працювати з даними (збирати необхідні відомості, факти, аналізувати їх, встановлювати статистичні закономірності, співставляти з альтернативними варіантами тощо);
- комплексно розв'язувати освітні проблеми, доцільно використовуючи наявні ресурси;
- проектувати (планувати) діяльність, визначати її цілі, реалізовувати, використовуючи певні засоби.

Дослідницькі вміння:

- теоретично обґрунтовувати різні види навчально-пізнавальної діяльності учнів на різних типах уроків;
- аналізувати та узагальнювати досвід учителів, дотримуючи академічної доброчесності переносити ефективні прийоми і форми роботи у власний досвід;
- вивчати науково-методичну літературу, шкільні підручники;
- прийняти участь у методичних семінарах та у роботі професійних спільнот.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

НАТАЛІЯ СТЕПАНІВНА ПАВЛОВА
ПРОПЕДЕВТИЧНА І ВИРОБНИЧА ПРАКТИКИ:
методичні рекомендації для студентів спеціальності
014 Середня освіта (Інформатика)